

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(केंद्रीय विश्वविद्यालय)

बी-04, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र कटवारिया सराय, नई दिल्ली-110016

सत्यापन प्रमाणपत्र

(वास्तुशास्त्र)

1. प्रमाणित किया जाता है कि शास्त्री में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
2. प्रमाणित किया जाता है कि आचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।
3. प्रमाणित किया जाता है कि विशिष्टाचार्य में संचालित कक्षा के अनुसार सी.ओ., पी.ओ., पी.एस.ओ. एवं एल.ओ. का कार्य पूर्ण है।

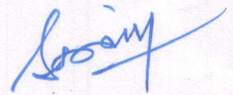
विभागाध्यक्ष हस्ताक्षर

नाम:.....

दिनांक:.....

प्रो. विष्णुपद म्हापात्र

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

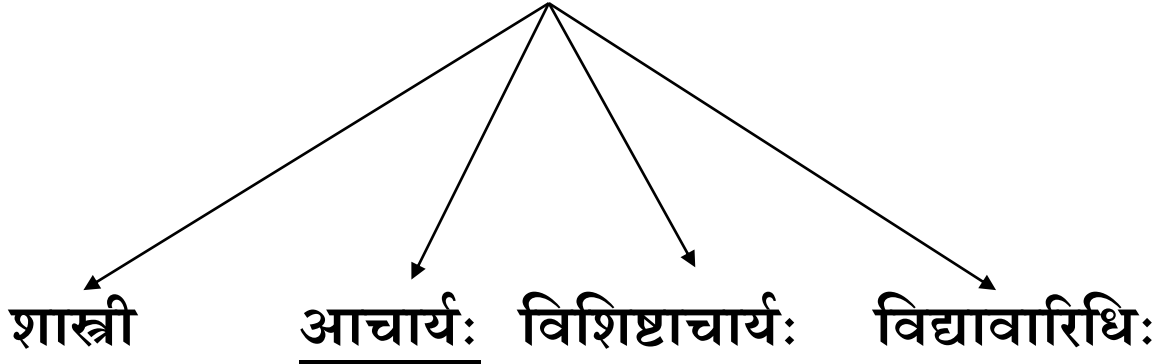
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

बी-4, कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली

वास्तुशास्त्रविभागः

उपाधिकार्यक्रमाः

आचार्य(द्विवर्षीयस्नातकोत्तर)वास्तुशास्त्रोपाधिकार्यक्रमविवरणम्

आचार्यकार्यक्रमपरिणामाः (Programme Outcomes For Acharya /M.A.)

➤ आचार्य(द्विवर्षीयस्नातकोत्तर M.A.)वास्तुशास्त्रकार्यक्रमस्यान्ते छात्रः-

PO 1- समीक्षात्मकगहनमध्ययनम् – निर्धारितग्रन्थानां गहनरूपेण पठने क्षमो भविष्यति। अपि च एतेषां व्यापकनिहितार्थानाम् अधिगमे सक्षमो भविष्यति।

- विभिन्नरूपाणां शैलीनां संरचनानाञ्च गभीराध्ययनम्।
- विभिन्नव्याख्यात्मकतकनीकीनां प्रयोगः।

PO 2- आलोचनात्मकञ्चिन्तनम्- विभिन्नचर्चासु विषयेषु च गहनरूपेण चिन्तने समर्थो भूत्वा वास्तविकजीवनस्य स्थितिभ्यः, सम्बन्धकरणे सक्षमो भविष्यति

- ज्ञानस्य संश्लेषणम् एकीकरणञ्च।
- तर्ककौशलस्याभ्यासः विकासश्च।
- विषयवस्तुनः गहनाध्ययनम्।

PO 3- ज्ञानस्यैकीकरणम् – इदम् एकस्मिन् विषये एकाधिकविषयेषु विस्तृतज्ञानञ्च तथा च अनुशासनात्मकसीमानां ज्ञानमैकीकृतकरणस्य क्षमतां प्रदर्शितं करोति। अस्मिन् अन्तर्निहितक्षमताः सन्ति-

- ज्ञानस्य वर्तमानस्थितेः अध्ययनं करिष्यन्ति।
- बहुविषयकाधिगमक्षमता।
- अन्यविषयाणां कार्येषु परिचिताः भविष्यन्ति।

PO 4- सम्प्रेषणकौशलम्- इदं विभिन्नस्वरूपेषु ज्ञानस्य सम्यक्प्रकारेण साधनाय सम्प्रेषितकरणस्य क्षमतां प्रदर्शयति। अस्मिन् विषयसामग्रीभ्यः सन्दर्भेभ्यः प्रकृतेश्च लेखनशैलीं समुचितरूपेण समायोजितकरणस्य क्षमताः सन्निहिताः सन्ति।

- लिखितप्रकारेण मौखिकप्रकारेण च सम्वादः
- स्पष्टरूपेण प्रभावीप्रकारेण च लेखनम्, लेखनम् अनुकूलितकरणम्।
- सर्वाभ्यः स्थितिभ्यः विश्लेषणात्मककौशलम्।

PO 5-अनुसन्धानस्याभिक्षमता – कस्मैचिदपि विषयाय आलोचनात्मकस्य विद्वत्तापूर्णान्वेषणस्य भावनायाः विकासः। अत्र सन्निहिताः सन्ति –

- उपयुक्तानुसन्धानस्रोतानामभिज्ञानं मूल्याङ्कनकरणम्।
- प्रलेखिताकादमिकलेखने स्रोतांसि संन्यस्तीकरणम्।

- तेषु स्रोतेषु प्रत्युत्तरे मूलतर्कसज्जीकरणम्।
- अनुसन्धानपद्धतेः विशेषाध्ययनम्।
- शोधान्वेषणाय कौशलप्राप्तिकरणम्।

PO 6- वैश्विकनागरिकरूपे भूमिकानिर्वहणम्- वैश्विकप्रणालीनाम् आलोचनात्मकं बोधं सम्बन्धितपरिवर्तनञ्च प्रभावितकरणाय समुदायेषु स्वस्य भूमिकायाः निर्वहणम्। अत्र अन्तर्निहिताः क्षमताः सन्ति-

- स्थानादिकानामनुचिन्तनं विना परेषां भावनानां विचाराणाञ्च सम्माननम्।
- विश्वस्य जनानां समाजानां पर्यावरणस्य च मध्ये परस्परसहभागस्य प्रदर्शनम्।

PO 7- वास्तुशास्त्रस्य मानकग्रन्थानां समीक्षणम् – वास्तुशास्त्रस्य निर्धारितमानकग्रन्थानां गहनाध्ययनेन समीक्षात्मकतथ्यानामन्वेषणम्। अत्र अन्तर्निहिताः सन्ति-

- वास्तुशास्त्रे मानकग्रन्थानां समीक्षा।
- वास्तुशास्त्रसम्बन्धितग्रन्थानामालोडनम्।
- प्राचीनार्वाचीनवास्तुविषयकग्रन्थानां समीक्षात्मकमध्ययनम्।
- वास्तुशास्त्रस्य विविधग्रन्थानां परिज्ञानम्।

PO 8- वास्तुशास्त्रस्य सैद्धान्तिकं प्रायोगिकञ्च परिज्ञानम् – वास्तुशास्त्रस्य ज्ञानेऽभिवृद्ध्यर्थं तेषां सम्बन्धिततथ्यानां समुचितज्ञानार्थञ्च सैद्धान्तिकाध्ययनेन सह प्रायोगिकमध्ययनम्। अत्र अन्तर्निहिताः सन्ति –

- वास्तुशास्त्रस्य महत्वं समृद्धत्वञ्चाभिज्ञातुं शक्यन्ति।
- वास्तुशास्त्रस्य सैद्धान्तिकतत्त्वानां परिचयः।
- वास्तुशास्त्रस्य प्रायोगिकाध्ययनेन जीवने तेषां प्रयोगे सक्षमाः भविष्यन्ति।
- वास्तुशास्त्रस्य अर्वाचीनवास्तुकलया सह तुलनात्मकमध्ययनम्।

कार्यक्रमस्य विशिष्टपरिणामः(PSO)

➤ आचार्य(द्विवर्षीयस्नातकोत्तर M.A.)वास्तुशास्त्रकार्यक्रमस्यान्ते छात्रः-

- 1- व्यापकस्तरे वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिज्ञानं करिष्यति।
- 2- वास्तुशास्त्रस्य तार्किकरूपेण तर्कसङ्गतप्रकारेण वैज्ञानिकदृष्ट्या च समालोचनात्मकं चिन्तनं कर्तुं शक्यति। अपि च समस्यानां समाधाने विश्लेषणे चिन्तने च समर्थो भविष्यति।
- 3- वास्तुशास्त्रस्य ज्ञानं लिखितरूपेण मौखिकरूपेण च सम्प्रेषयितुं शक्यति। तथा च स्वविचारमनुभवमभिव्यक्तिञ्च प्रकटयितुं समर्थो भविष्यति।
- 4- वास्तुशास्त्रस्य प्रयोगात्मकविषयाणामधिगमे सामूहिकरूपेण कार्यं कर्तुं शक्यति। अनेन समूहस्येतरसदस्यैः सह पारस्परिककौशलानां विनिमयेन, शैक्षणिक-भावनात्मकस्तरेषु प्रभावेण च सामाजिककौशलस्य विकासः करिष्यति।
- 5- वास्तुशास्त्रस्य विविधप्रकारस्याधिगमे सुनियोजितप्रणाल्या कार्यं विधाय लोकतान्त्रिकमूल्यार्जनञ्च कृत्वा उत्तरदायित्वं निर्वोढुं समर्थो भविष्यति। अनेन लोकतान्त्रिकाभिवृत्तिः जायमाना भविष्यति।
- 6- विभिन्नमूल्यप्रणालीनामभिज्ञानं कृत्वा नैतिकाचरणेन समृद्धो भविष्यति। अनेन प्रकारेण सदाचारं व्यावसायिकनैतिकतां चावगन्तुं शक्यति।
- 7- वास्तुशास्त्रस्य तु पर्यावरणेन सह साक्षात्सम्बन्धकारणाद् विभिन्नपर्यावरणविषयकचर्चानां समस्यादीनां च विषये दत्तावधानो भविष्यति। अतः पर्यावरणविषये तस्य स्थिरताविषये च जागरूको भविष्यति।
- 8- वास्तुशास्त्रस्याध्ययनेन स्वनिर्देशितपद्धत्या आजीवनं शिक्षोन्मुखं भूत्वा कार्यकौशले दक्षो भविष्यति।
- 9- वास्तुशास्त्रस्याधिगमनेन विचाराणां प्रमाणानामनुभवानां मूल्याङ्कनेन अनुसन्धाने सक्षमो भविष्यति।
- 10- वास्तुनिर्माणादिप्रायोगिकार्ये समर्थो भूत्वा आजीविकाप्राप्तुं शक्यति।
- 11- वास्तुनिर्माणादिषु परामर्शं दातुं समर्थो भविष्यति।
- 12- वास्तुशास्त्रस्याध्ययनेन सांस्कृतिक-धार्मिक-सामाजिकादिविषयान् प्रति आकृष्टो भविष्यति।

आचार्यपाठ्यक्रमपरिणामाः (Course Outcomes For Acharya/M.A.)

➤ आचार्य (द्विवर्षीयस्नातकोत्तर) वास्तुशास्त्रपाठ्यक्रमस्यान्ते छात्रः –

पाठ्यक्रमः	पाठ्यक्रमपरिणामाः
<p>पाठ्यक्रमः-1 CC – 1 (भारतीय कुण्डली विज्ञानम्)</p>	<p>CO 1- भारतीयकुण्डलीविज्ञानग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- पञ्चाङ्गस्य विषयवस्तूनि व्यक्तीकर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 3- इष्टकाल-ग्रहस्पष्टीकरणादिकमवबुद्ध्य व्याख्यायितुं शक्यति।</p> <p>CO 4- लग्न-दशमलग्न-द्वादशभावसाधनादीकानां सिद्धान्तान् ज्ञात्वा प्रदर्शयितुं शक्यति।</p> <p>CO 5- विंशोपकबल-वर्गविचार-ग्रहमैत्री-अष्टकवर्गादिकमवगम्य वर्णनपुरस्सरम् अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- आयुर्दाय-ग्रहाणामुच्चनीच-रश्मि-दशा-प्राणपद-गुलिकेष्टादिविषयाणां विश्लेषणपुरस्सरं परीक्षणं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 7- कारकांश-ग्रहावस्था-पारिजातादिवर्गसिद्धान्तानां विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 8- लग्नादिविधिसारिणीनां प्रयोगसोपानानि ज्ञात्वा कुण्डलीनिर्माणे उपयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9- सूर्योदयसाधनं विदेशस्य जन्मकुण्डलीनिर्माणादिकं ज्ञात्वा व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रमः-2 CC – 2 बृहज्जातकम्</p>	<p>CO 1- राशिप्रभेदविषये परिचयं सम्प्राप्य तेषां विषये कथयितुं शक्यति।</p> <p>CO 2- ग्रहयोनि-वियोनिजन्मादिविषयान् ज्ञात्वा तेषामनुप्रयोगे सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 3- निषेकाध्यायविषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 4- जन्मविधिनामाध्यायस्य सिद्धान्तानवगम्य वर्णने समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 5- अरिष्टाध्यायस्य ज्ञानेन जन्मकुण्डल्यां तेषां परीक्षणं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 6- आयुर्दाय-दशान्तर्दशादिकानां सिद्धान्तानवबुद्ध्य अभ्यासं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 7- अष्टकवर्गाध्यायस्य ज्ञानं समनुप्राप्य व्यावहारिकजीवने तस्यानुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।</p>

	<p>CO 8-कर्मजीवाध्यायं ज्ञात्वा तेषां सिद्धान्तानां परीक्षणं जन्मकुण्डलीषु कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9- राजयोग-नाभसयोगादिकानवबुद्ध्य जन्मकुण्डलीषु तेषां निरीक्षणं कृत्वा विवेचनां कर्तुं शक्नोति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-3 CC – 3 वास्तुराजवल्लभम्</p>	<p>CO 1- वास्तुराजवल्लभग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- गृहनिर्माणारम्भविषये चावगत्य तस्य विशेषतां कथयितुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 3- ग्रन्थोक्तदिशा वास्तुलक्षणान् सिद्धान्ताञ्च ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 4-ग्रन्थोक्तप्रकारेण आयादिविचारं परिज्ञाय तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 5- ग्रन्थोक्तदिशा दुर्गपुरयन्त्रजलाशयादिलक्षणान् ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणे समीक्षणे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- राजगृहनिवेशादिलक्षणान् परिज्ञाय कार्यक्षेत्रे तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 7- एकशालादिविन्याससिद्धान्तानवबुद्ध्य तेषां समीक्षणं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- शय्यासिंहासनादिविधानं राजगृहादिलक्षणान् ज्ञात्वा विश्लेषणपूर्वकं अभ्यासे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 9- वास्तुशास्त्रे गणितीयसिद्धान्तान् सम्बुद्ध्य तान् रेखांकितं कृत्वा वर्णने अनुप्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 10- गृहनिवेशनादिविधमुहूर्तान् विज्ञाय तेषां निरूपणे प्रयोगे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 11 -गोचरशकुनादिविषयान् अवगत्य कार्यक्षेत्रे तेषां निरूपणे प्रयोगे च निपुणो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-4 CC – 4 समराङ्गणसूत्रधारः 1-11 अध्यायाः</p>	<p>CO 1- समराङ्गणग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2-महासमागमन-विश्वकर्मपुत्रयोः संवाद-प्रश्नाध्यायान् पठित्वा तेषां समीक्षणे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 3- महदादिसर्गाध्यायं परिज्ञाय सृष्टिप्रक्रियाविषये अन्यसिद्धान्तैः सह तुलनां कर्तुं शक्यति।</p>

	<p>CO 4- भुवनकोशविषये सम्बुद्ध्य तेषां वर्णने समीक्षणे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 5- सहदेवाधिकारमवगत्य तेषां विशेषतां कथयितुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- वर्णाश्रमप्रविभागस्य ज्ञानमवाप्य तेषां समीक्षणे कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 7- भूमिपरीक्षायाः ज्ञानेन भवननिर्माणक्षेत्रे तेषामनुप्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- पुरनिवेशविषये ज्ञात्वा तेषां सिद्धान्तानामाधुनिकसन्दर्भे समीक्षणं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9 – वास्तुपदविन्यासविषये ज्ञानमवाप्य तेषामभ्यासे प्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-5 ECA-1 (विषयगतच्छात्राणां कृते) बृहद्वास्तुमाला आदितः गृहप्रवेशपर्यन्ता</p>	<p>CO 1- बृहद्वास्तुमालाग्रन्थस्य संकलनकर्तुश्च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- मिश्रप्रकरणस्य विभिन्नविषयान् विज्ञाय तेषां समीक्षणे नियोजने च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 3- दिङ्निर्णये समर्थो भूत्वा प्रदर्शनं प्रयोगं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 4- आयाद्यानयनं सम्यगवगत्य तेषां परीक्षणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 5- वास्तुकार्ये प्रयुक्तगणनाविचारस्य विश्लेषणपूर्वकमनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 6- गृहनिर्माणस्य विविधाङ्गानां कार्यक्षेत्रे प्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 7- गृहप्रवेशविधिं ज्ञात्वा तेषां व्यवस्थितिकरणे वास्तुकर्मणि चानुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-6 ECB-1 (विषयेतरच्छात्राणां कृते) वास्तुसारः (वास्तुविधान-भूपरीक्षण- दिक्साधन-वास्तुयोजना- वास्तुविन्यासाध्यायः)</p>	<p>CO 1- वास्तुविधानस्य परिचयं सम्प्राप्य वास्तुकर्मणि प्रयोगे निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 2- भूमिपरीक्षणसिद्धान्तानां विश्लेषणपुरस्सरं प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 3- दिक्साधनस्य विवेचनपूर्वकं निरीक्षणं कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 4- वास्तुयोजनाविषये कथयितुं शक्यति।</p> <p>CO 5- वास्तुपदविन्यासं ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- वास्तुयोजनाविषये विभिन्नतथ्यानामाकलनं कृत्वा तेषां विश्लेषणपूर्वकं वास्तुकर्मणि प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 7- गृहनिर्माणस्य विविधविषयाणां निरूपणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p>

<p>पाठ्यक्रम:-7 CC – 5 गोलपरिभाषा सूर्यसिद्धान्तश्च</p>	<p>CO 1- गोलविषयकविविधपरिभाषा: ज्ञात्वा व्यक्तीकर्तुं दक्षो भविष्यति। CO 2- सौर-दिव्यादिमानानि पठित्वा तेषां विश्लेषणपूर्वकं व्यावहारिकजीवने प्रयोगं कर्तुं शक्यति। CO 3- ग्रहाणां भगणानां विश्लेषणे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति। CO 4- अहर्गणसाधनपूर्वकं मध्यमग्रहसाधनविषये ज्ञानमवाप्य सज्जीकरणेनुप्रयोगे च निपुणो भविष्यति। CO 5-भूपरिधिसाधन-देशान्तरसंस्कारादि विषये विवेचनं कर्तुं समर्थो भविष्यति। CO 6- ज्या-चापादिकर्मण अभ्यासे कुशलो भविष्यति। CO 7- मन्दफल-शीघ्रफलसाधनपुरस्सरं ग्रहस्पष्टीकरणे कुशलो भूत्वा परीक्षणं प्रयोगं च कर्तुं शक्यति। CO 8- ग्रहगतिस्पष्टीकरणस्य निरूपणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति। CO 9- तिथ्यादिपञ्चाङ्गगणनायां कुशलो भूत्वानुप्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-8 CC – 6 प्रासादमण्डनम्</p>	<p>CO 1- प्रासादमण्डनग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति। CO 2- प्रासादजातीनां संज्ञा-कार्यारम्भदिवस-आयादिविचार-प्रासादनिर्माणादि विषये विविदतथ्यानामाकलनं कृत्वा विश्लेषणपूर्वकं विवेचनं कर्तुं शक्यति। CO 3- जगती-मण्डप-देववाहन-देवविमर्श-देवायतनेत्यादीनां लक्षणान् विज्ञाय तेषां निर्माणेऽनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति। CO 4- प्रासादस्य खरशिलाभिट्ट-मण्डोवर-द्वारादीनां निरूपणे तेषाम् आरेखनिर्माणे च कुशलो भविष्यति। CO 5- पीठिका-गर्भगृह-देवसृष्टि-शृङ्ग-उरुशृङ्ग-शिखरविधान-ग्रीवा-आमलसार-शुकनास-कलश-ध्वजादिसम्बन्धविषये विश्लेषणे अनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति। CO 6- वैराज्यादिविभिन्नप्रासादानां विषये ज्ञानं सम्प्राप्य अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। CO 7- केसरीत्यादिविभिन्नप्रासादानां विषये ज्ञानमवाप्य तेषां निरूपणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति। CO 8- मण्डप-वितान-रङ्गभूमि-संवरणादीनां निरूपणे समर्थो भूत्वा</p>

	<p>वास्तुकर्मणि तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9- वास्तुनः जीर्णोद्धारस्य सिद्धान्तान् ज्ञात्वा तेषां निरूपणे कार्यक्षेत्रे च प्रयोगे निपुणो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रमः-9 CC – 7 रूपमण्डनम्</p>	<p>CO 1- रूपमण्डनग्रन्थस्य ग्रन्थकारस्य विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- प्रशस्ताप्रशस्तशिलालक्षणानि ज्ञात्वा विभिन्नतथ्यानामाकलनं कृत्वा तेषां विश्लेषणपूर्वकं प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 3 – पूज्यप्रतिमामान-प्रतिमाघटनद्रव्यादि-मूर्तिजीर्णोद्धारविमर्श-दुष्टमूर्ति-प्रतिमाशिरोज्ञानादिविविधविषयाणां निरूपणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 4- तालमानेन मूर्तिलक्षणादिकं ज्ञात्वा समीक्षणपुरस्सरं तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 5 – जीर्णोद्दारे विशेषविचारः एकत्रदेवपूजानिषेधः तुलस्याः पूजननिषेधविमर्शश्चेति विज्ञाय तेषां परीक्षणं कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- कमलासनब्रह्मा-सावित्री-ऋषि-विश्वकर्मा-ब्रह्मायतन-ब्रह्मप्रतीहार-ग्रहादीनां मूर्तिलक्षणानि ज्ञात्वा तेषां रचनां विवेचनञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 7- भगवतः विष्णोः विभिन्नस्वरूपादीनि विज्ञाय तेषां निरूपणेऽनुप्रयोगे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 8- भगवतः शिवस्य विभिन्नस्वरूपादीनि परिज्ञाय तेषां निरूपणे विवेचने अनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 9- विभिन्नशाक्तदेवीनां विषये विभिन्नतथ्यानां संग्रहणङ्कृत्वा परीक्षणे आरेखानुप्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 10 – विविधजैनमूर्तीनां स्वरूपादिविषये विज्ञाय तेषां निरूपणे निर्माणे आलेखने च निपुणो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रमः-10 CC – 8 समराङ्गणसूत्रधारः (12-20 अध्यायाः)</p>	<p>CO 1- षोडशादिपदवास्तुषु देवतानां पदभोगविषये, वास्तुपुरुषाकृतावयवपरिकल्पनाविषये नाडीवंशादीनां च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- मर्मवेधादिकं विज्ञाय तेषां विश्लेषणं परीक्षणञ्च कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 3- वास्तुपुरुषाङ्गविभागं वास्तुदेवतानिघण्ट्वादिकं च ज्ञात्वा तेषां विवेचनं कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p>

	<p>CO 4- राजनिवेशस्य विभिन्नतथ्यानि विज्ञाय तेषां विश्लेषणपुरस्सरं समालोचनां कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 5- वास्तुनिर्माणाय वृक्षकाष्ठानयनविधिं ज्ञात्वा तेषामनुमाने परीक्षणे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 6- इन्द्रध्वजादिनिरूपणे परीक्षणे च कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 7- नगरसज्जावर्णने विश्लेषणे सज्जाकरणे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO8- चतुश्शालविधानादिविषये विवेचनात्मकमाकलनमनुप्रयोगञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9- गृहादिकानां निम्नोच्चादिवशाच्छुभाशुभज्ञानं चिन्तनमनुमानं च कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 10- प्रश्नलग्नमाध्यमेन गर्भिणीप्रश्न-वृष्टिप्रश्न-प्रवासीप्रश्न-चौरप्रश्नादिकं कथयितुं दक्षो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-11 ECA-2 (विषयगतच्छात्राणां कृते) बृहद्वास्तुमाला चरणिविचारतः प्रतिष्ठाप्रकरणपर्यन्ता</p>	<p>CO 1- चरणिविचारे विभिन्नविषयाणामाकलनङ्कृत्वा तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 2- दकार्गले विभिन्नतथ्यानां सङ्कलनं कृत्वा भूमिगतजलविषये अनुमानं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 3- वृक्षायुर्वेदं विज्ञाय वृक्षाणां चिकित्सायां कुशलो भूत्वा पर्यावरणसंरक्षणे महत्त्वपूर्णभूमिकां निर्वोढुं शक्यति।</p> <p>CO 4- प्रासादलक्षणे विभिन्नमन्दिराणां स्वरूपादिकं ज्ञात्वा मन्दिरालेखननिर्माणे (डिजाईन), सर्जने प्रबन्धने च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 5- प्रतिमामुखस्थापनादिकं ज्ञात्वा तेषां विवेचने दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 6- मूर्तिस्थापन-जलाशयादिप्रतिष्ठामुहूर्त्तादिकं विज्ञाय तेषां कार्यक्षेत्रे अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-12 ECB-2 (विषयेतरच्छात्राणां कृते) वास्तुसारः (कालविधानतः वृक्षारोपणपर्यन्तः)</p>	<p>CO 1- वास्तुकर्मणि कालविधानं विज्ञाय तेषां विशेषतामभिकथने सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 2- शिलान्यासलक्षण-स्वरूपादिनिर्धारणे विश्लेषणं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 3- गृहनिर्माणविषये विभिन्नतथ्यानामाकलनङ्कृत्वा तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 4- गृहसज्जाविषये शास्त्रीयमतानवगम्य विश्लेषणे सज्जाकरणे च दक्षो भविष्यति।</p>

	<p>CO 5- गृहादिषु विविधदोषाणां परिज्ञानं कृत्वा तेषां विवेचने परीक्षणे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 6- - गृहप्रवेशविधिं ज्ञात्वा तेषां व्यवस्थितिकरणे वास्तुकर्मणि चानुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 7- वृक्षारोपणविधानं वृक्षचिकित्सादिकं च विज्ञाय तेषां विवेचने परीक्षणेऽनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-13 CC – 9 विश्वकर्मावास्तुशास्त्रम् (1-20 अध्यायाः)</p>	<p>CO 1- विश्वकर्मावास्तुशास्त्रस्य प्रथमद्वितीयाध्यायरूपं प्रास्ताविकं विज्ञाय ग्रन्थस्य विशेषतां कथयितुं शक्यति।</p> <p>CO 2- दिङ्निर्णय-द्रव्यसंग्रहणाध्याययोः परिज्ञानेन तेषां विवेचनेऽनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 3- भूपरीक्षा-भूमिग्रहणाध्याययोः सिद्धान्तानां विश्लेषणपुरस्सरं प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 4- ग्रामलक्षणस्वरूपादिविषये विभिन्नतथ्यानामाकलनङ्कृत्वा तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 5- खेटादिलक्षणानां परिज्ञानेन तेषां विवेचने विश्लेषणे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- पद्मादिनगरलक्षणं विज्ञाय विश्लेषणपुरस्सरं नगरयोजनानिर्माणे दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 7- दुर्गलक्षणानि ज्ञात्वा तेषां विवेचनं विश्लेषणञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- देव-नृपप्रासादभूमनलक्षणं दुर्गपरिखादिलक्षणं विज्ञाय तेषां समीक्षणे निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 9- भवनलक्षण-पूर्वभवनलक्षण-न्यायशालालक्षण-पौरदेश्यसभालक्षण-भाण्डागारलक्षण-अन्तःपुरशालालक्षण-आयुधशालालक्षणादिविषयान् ज्ञात्वा तेषां निरूपणे विवेचने च सक्षमो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-14 CC-10 मयमतम् (1-11 अध्यायाः)</p>	<p>CO 1- संग्रहाध्यायस्य ज्ञानेन ग्रन्थस्य विषयवस्तूनां परिचयं सम्प्राप्य तेषां विशेषतामभिकथने सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 2- वस्तुप्रकार-भूपरीक्षाध्यायौ विज्ञाय विश्लेषणपुरस्सरमनुप्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 3- भूपरिग्रहस्य विविधसिद्धान्तान् ज्ञात्वा तेषां विवेचने परीक्षणे च निपुणो भविष्यति।</p>

	<p>CO 4- मानोपकरणानि विज्ञाय वास्तुकर्मणि तेषां परीक्षणे प्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 5- दिक्परिच्छेदस्य विवेचनपूर्वकं निरीक्षणं कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- वास्तुपदविन्यासस्य प्रभेदान् विविधतथ्यानि च ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणपुरस्सरं प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 7- वास्तुदेवतानां प्रीत्यर्थं बलिकर्म विज्ञाय वास्तुशान्तिविधानेनुप्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- ग्रामविन्यासविधानं ज्ञात्वा आरेखनिर्माणे(डिजाइन) ग्रामप्रबन्धने च कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 9- नगरविधानं विज्ञाय विश्लेषणपुरस्सरं नगरयोजनानिर्माणे आरेखनिर्माणे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 10- भूलम्बविधानेन नैकतलीयभवनानां विन्यासस्य समीक्षणपूर्वकमनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-15 CC-11 अर्वाचीनवास्तुकला</p>	<p>CO 1- आधुनिकवास्तुकलादृष्ट्या ग्रामनगरयोः परिचयमवाप्य सर्वेक्षणे प्राचीनवास्तुविद्यया सह तुलनां कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 2- आधुनिकवास्तुकलादृष्ट्या आवासयोजनायाः विभिन्नतथ्यानां विश्लेषणे विवेचने च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 3- नगरीय-आवासविकासयोजनायाः प्रविधेः विविधसमस्यानां च सर्वेक्षणपुरस्सरम् आकलने विवेचने च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 4- आधुनिकवास्तुकलादृष्ट्या वास्तुविन्यास-कलाविषये विकासक्रमविषये च ज्ञानमवाप्य तेषां मूल्यांकने समालोचनात्मकाध्ययने सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 5- वास्तुकर्मणि आरेखादिनिर्माणे मापने निर्माणप्रविध्यादीनां विषये व्यवस्थितिकरणे प्रबन्धने च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 6- भारतीयवास्तुकलायोजनायाः विकासक्रमविषये ज्ञानमवाप्य तेषां विवेचने विशेषतामभिकथने च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 7- चीन-यूरोप-पश्चिमैशिया-मिस्र-रोम-लैटिन-अमेरिकासभ्यतासु वास्तुकलायाः महत्त्वं परिज्ञायाभिकथने दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 8- हिन्दू-मुस्लिम-ईसाई-जैन-बौद्धानां वास्तुकलाविषये ज्ञात्वा तेषां विवेचनं विश्लेषणं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9- स्वातन्त्र्योत्तरभारतीयवास्तुकलाविषये विज्ञाय तेषां</p>

	विशेषतामभिकथने सक्षमो भविष्यति।
<p>पाठ्यक्रम:-16 CC-12 सूर्यसिद्धान्तः (त्रिप्रश्नतः समाप्तिं यावत्)</p>	<p>CO 1- दिग्देशकालविषयकप्रश्नानां समाधाने परीक्षणे विश्लेषणपुरस्सरं विवेचने च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 2- चन्द्रग्रहणसाधनस्य सिद्धान्तानां परिशीलनेन चन्द्रग्रहणकालं प्रसाध्य तस्य दृक्तुल्यतायाः परीक्षणं कर्तुं शक्नोति।</p> <p>CO 3- सूर्यग्रहणसाधनस्य सिद्धान्तानुसारेण ग्रहणकालं प्रसाध्य तस्य विश्लेषणपूर्वकं दृक्तुल्यतापरीक्षणं कर्तुं शक्नोति।</p> <p>CO 4- छेद्यकाधिकारं विज्ञाय ग्रहणपरिलेखं (आरेखनिर्माणं) निर्मातुं शक्यति।</p> <p>CO 5- ग्रहयुत्यधिकारं ज्ञात्वा ग्रहयुद्धाधिकं वक्तुं शक्नोति।</p> <p>CO 6- नक्षत्रग्रहयुत्यधिकारेण नक्षत्र-तारकाणां भोगांशशरादीनां ज्ञानं विश्लेषणम् अन्यसिद्धान्तैः सह तुलनां च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 7- उदयास्ताधिकारेण ग्रहाणां कालांशानुरोधेन दर्शनादर्शनस्य विश्लेषणं विवेचनं परीक्षणं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- शृङ्गोन्नति-पातादिविषयं विज्ञाय तेषां विवेचनेऽनुप्रयोगे च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 9- भूगोलसम्बन्धिविधप्रश्नानां विश्लेषणे विवेचने च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 10- गोलरचनाविधिं ज्ञात्वा गोले विविधवृत्तादीनां निर्माणे विवेचने च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 11- विविधकालमानानां विश्लेषणपुरस्सरं विवेचने निपुणो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-17 EC-A3 (विषयगतच्छात्राणां कृते) अपराजितपृच्छा (1-20, 40-50 सूत्राणि)</p>	<p>CO 1 - गन्धमादनपर्वतादीनां विषये सूत्रलक्षणविषये ब्रह्माण्डोत्पत्तिविषये पाताल-पृथिवी-द्वीप-समुद्रादीनां सप्तोर्ध्वलोकानां च विषये व्याख्यातुं शक्यति।</p> <p>CO 2 - अष्टशक्त्युद्भव-सृष्टिसंसारवतारण-सप्तपातालराज्योद्भव-भूराज्यनिवेशनादिविषये संसारभूतग्रामोत्पत्तिपञ्चतत्त्वपञ्चगुणनिर्णयादिविषये च विश्लेषणे विवेचने च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 3- गर्भविज्ञानोद्भव-कर्मज्ञानोद्भव-शिवशक्तिब्रह्मज्ञानानि सत्त्वरजस्तमसां च विषये विश्लेषणपुरस्सरं विवेचने निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 4- सूर्यचन्द्रवंशविषये ग्रहादिध्रुवमण्डलादिविषये च विश्लेषणं विवेचनं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 5- ग्रहगतिमान-मुहूर्तादिप्रमाण-तिथिमासर्तुकालसंवत्सर-कल्पान्तादिविषयान् विज्ञाय तेषां विश्लेषणपुरस्सरं विवेचने निपुणो भविष्यति।</p>

	<p>CO 6- वनयात्रा-शिलापरीक्षा-हस्तकम्बीप्रमाण-गणितज्ञान-शब्दनिघण्टु-ज्योतिष-पञ्चाङ्ग-अवकहोडाचक्र-फलकथन-ज्योतिषलक्षणादिविषयेषु विश्लेषणपुरस्सरं व्याख्यातुं शक्यति।</p> <p>CO 7- गणितक्षेत्रनिर्णय-भूपरीक्षा-ग्रहपरीक्षादिविषयेषु विश्लेषणं विवेचनं प्रयोगञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- सूत्रधारपरीक्षां सूत्रधारलक्षणादिकं च विज्ञाय विश्लेषणपुरस्सरं योग्यसूत्रधारस्य चयनं मूल्याङ्कनं च कर्तुं शक्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-18 EC-B3 (विषयेतरच्छात्राणां कृते) देवतामूर्तिप्रकरणम् (1-6 अध्यायाः)</p>	<p>CO 1- शिलापरीक्षाप्रतिमाप्रमाणगुणदोषाद्भूतशान्त्यादिविषयान् विज्ञाय विश्लेषणपूर्वकनिरूपणं प्रयोगञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- प्रतिमातालनिर्णये सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 3- प्रतिमापदस्थानदृष्टिस्थानादिकं ज्ञात्वा विश्लेषणं विवेचनं प्रयोगञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 4- ब्रह्मसूर्यनवग्रहदशदिक्पालादिप्रतिमास्वरूपलक्षणादिकं विज्ञाय विश्लेषणे विवेचने निरीक्षणे प्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 5- विष्णुप्रतिमादीनां स्वरूपलक्षणादिकं शालग्रामशिलापरीक्षादि विषयानवबुध्य विश्लेषणपुरस्सरं निरीक्षणे प्रयोगे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 6- रुद्रमूर्ति-शिवलिङ्गादिकानां स्वरूपलक्षणादिकं ज्ञात्वा विश्लेषणे विवेचने निरीक्षणेनुप्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-19 CC-13 विश्वकर्मावास्तुशास्त्रम् (21-40 अध्यायाः)</p>	<p>CO 1- अन्तर्भवन-भोजनशाला-शय्यागृह-वसन्तगृहाणां लक्षणानि विज्ञाय तेषां निरूपणे विवेचनेऽनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 2- सकलविधद्वारलक्षणानां परिज्ञानेन तेषां विवेचने प्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 3- तोरणलक्षण-अधिष्ठानलक्षणादिकं ज्ञात्वा निरूपणेनुप्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 4- एकादितः नवभौमपर्यन्तं गोपुरलक्षणानि विज्ञाय तेषामारेखनिर्माणे (डिजाइननिर्माणे) विवेचने च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 5- वापी-तटाकादीनां लक्षणं ज्ञात्वा तेषां निरूपणे निर्माणे प्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 6- नृपदेवालयविधान-पूर्वमण्डपविधानविषयौ परिज्ञाय तेषां निर्माणं विवेचनमनुप्रयोगञ्च कर्तुं शक्यति।</p>

	<p>CO 7- मृगशाला-वाजिशाला-हस्तिशालालक्षणं विज्ञाय तेषां डिजाइननिर्माणे विवेचने प्रयोगे च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 8- विद्याशालालक्षणं ज्ञात्वा तस्य निर्माणे विवेचने प्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-20 CC-14 मयमतम् (12-22 अध्यायाः)</p>	<p>CO 1- प्रासादगर्भविन्यासविषयं विज्ञाय विवेचने वास्तुकर्मणि प्रयोगे च कुशलो भविष्यति।</p> <p>CO 2-अधिष्ठानविधानं विज्ञाय विवेचनपुरस्सरं वास्तुकर्मणि प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 3- स्तम्भप्रमाण-द्रव्यपरिग्रहादिकं ज्ञात्वा तेषां निरूपणे वास्तुकर्मणि अनुप्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 4- प्रस्तरकरण-सन्धिकर्मविधानादिकं विज्ञाय विवेचनपुरस्सरं वास्तुकर्मणि प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 5- प्रासादोर्ध्ववर्गान् परिज्ञाय तेषां निरूपणे परीक्षणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 6- एकद्वित्रिभूमिविधानं विज्ञाय तेषामारेखनिर्माणे विवेचनेनुप्रयोगे च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 7- चतुर्भूम्यादिबहुभूमिविधानं ज्ञात्वा परिज्ञाय तेषां निरूपणे प्रयोगे च दक्षो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-21 CC-15 भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः</p>	<p>CO 1- भारतीयवास्तुशास्त्रस्य प्राग्वैदिक-वैदिकस्वरूपं विवेचयितुं शक्यति।</p> <p>CO 2- सिन्धुसभ्यतायां वास्तुशास्त्रस्य सिद्धान्तान् विश्लेषयितुं शक्यति।</p> <p>CO 3- पुराण-रामायण-महाभारतादिषु वास्तुशास्त्रस्य स्वरूपं निगदितुं शक्यति।</p> <p>CO 4- संस्कृतसाहित्ये वास्तुशास्त्रस्वरूपमभिज्ञातुं शक्यति।</p> <p>CO 5- जैनसाहित्ये बौद्धसाहित्ये च वास्तुकलाम् अन्वेषयितुं शक्यति।</p> <p>CO 6- प्राचीनभारतीयशासकानां वास्तुकलां वर्णयितुं शक्यति।</p> <p>CO 7- राजपूतकालीन-मुस्लिमकालीन-मुगलकालीन-ब्रिटिशकालीन-वास्तुकलाविषये निगदितुं शक्यति।</p> <p>CO 8- स्वातन्त्र्योत्तरकालीनवास्तुकलामभिज्ञाय तेषां निरूपणे विवेचने च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 9- भारतीयवास्तुशास्त्रस्य प्रसिद्धमानकग्रन्थानां परिचयमवाप्य तेषां</p>

	<p>विशेषतां वक्तुं शक्यति।</p> <p>CO 10 – वास्तुविदां देवानाम् ऋषीणां प्रवर्तकाचार्याणां प्रसिद्धाचार्याणां परिचयं सम्प्राप्य तेषां विषये कथयितुं शक्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-22 CC-14 प्रायोगिकम्</p>	<p>CO 1- दिक्साधनं विज्ञाय विश्लेषणं विवेचनं परीक्षणञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- अक्षांशाः, देशान्तराणि, मानकरेखा, देशानुरूपं समयनिर्धारणञ्चेति विषयानवगत्य तेषां निरूपणे विवेचनेऽनुप्रयोगे च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 3- भूमिशोधनविषयं ज्ञात्वा विश्लेषणपूर्वकं विवेचने प्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 4- पिण्डानयनं विज्ञाय वास्तुनिर्माणाय क्षेत्रफलस्यानुमानं विवेचनं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 5- आयादिसाधनं परिज्ञाय तेषां संग्रहणं मूल्यांकनं वास्तुनिर्माणाय क्षेत्रफलस्यानुमानं कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 6- क्षेत्राकारान् ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणपूर्वकं निरूपणे गृहारेखनिर्माणे (डिजाइन) च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 7- विविधवास्तूनां मानचित्राणि दृष्ट्वा तेषां विश्लेषणे आरेखनिर्माणे (डिजाइन) आकलने च निपुणो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-23 EC-A4 (विषयगतच्छात्राणां कृते) अपराजितपृच्छा (51-80 सूत्राणि)</p>	<p>CO 1- भूपरीक्षा-ग्रहसाधन-कीलकारोपण-कूर्मप्रमाण-पदप्रतिष्ठादिविषयान् ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणं विवेचनं परीक्षणञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 2- वास्तुपुरुषोद्भव-देवतान्यास-वास्तुदेवतानिघण्टु-क्षेत्रात्मकवास्तु-वास्तुपददेवताभिधान-वास्तुमर्मोपमर्मनिर्णयादिविषयान् विज्ञाय तेषां निरूपणे विवेचनेऽनुप्रयोगे च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 3- दिक्पालादिसहितवास्तुदेवपूजा-बलिकर्म-आचार्यसूत्रधारपूजा-वास्तुपरिभ्रमणादिगुणदोषनिर्णयादि विषयान् परिज्ञाय तेषां विश्लेषणपूर्वकं विवेचने प्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 4- गृहारम्भप्रतिष्ठादिनमासनिर्णय-आयादिविचार-नक्षत्रराशिचन्द्रमैत्री-व्ययांशकताराग्रहसर्वबल-शास्त्रच्छन्दनिर्णयादिविषयेषु विश्लेषणपुरस्सरं विवेचनं वास्तुकर्मणि प्रयोगं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 5- गृहप्रासादसम्भूतच्छन्दभेद-गृहोत्पत्तिहर्म्यादि-राजप्रासादनिर्णयादिविषयान् ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणं विवेचनं परीक्षणञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 6- भूधरादिब्रह्मनगर-हेमकूटादिनगर-महाराजाधिराजपुरनिवेशादिकं</p>

	<p>विज्ञाय तेषां निरूपणे विवेचने च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 7- पुरलक्षण-वापीकूपतडागादिनिर्णय-शस्यविचार-महाराजनिवेशादि-विषयान् ज्ञात्वा तेषां विश्लेषणं निरूपणं परीक्षणञ्च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 8- सभाष्टकवेदीनिर्णय-महाराजाधिकार-गजशालाप्रमाण-हस्तिलक्षण-अश्वलक्षण-अश्वशालाप्रमाणादिविषयान् परिज्ञाय तेषां विश्लेषणपूर्वकं विवेचने प्रयोगे च समर्थो भविष्यति।</p>
<p>पाठ्यक्रम:-24 EC-B4 (विषयेतरच्छात्राणां कृते) अर्वाचीनवास्तुकला</p>	<p>CO 1- आधुनिकवास्तुकलादृष्ट्या ग्रामनगरयोः परिचयमवाप्य सर्वेक्षणे प्राचीनवास्तुविद्यया सह तुलनां कर्तुं समर्थो भविष्यति।</p> <p>CO 2- आधुनिकवास्तुकलादृष्ट्या आवासयोजनायाः विभिन्नतथ्यानां विश्लेषणे विवेचने च दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 3- नगरीय-आवासविकासयोजनायाः प्रविधेः विविधसमस्यानां च सर्वेक्षणपुरस्सरं आकलने विवेचने च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 4- आधुनिकवास्तुकलादृष्ट्या वास्तुविन्यास-कलाविषये विकासक्रमविषये च ज्ञानमवाप्य तेषां मूल्यांकने समालोचनात्मकाध्ययने सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 5- वास्तुकर्मणि आरेखादिनिर्माणे मापने निर्माणप्रविध्यादीनां विषये व्यवस्थितिकरणे प्रबन्धने च निपुणो भविष्यति।</p> <p>CO 6- भारतीयवास्तुकलायोजनायाः विकासक्रमविषये ज्ञानमवाप्य तेषां विवेचने विशेषतामभिकथने च सक्षमो भविष्यति।</p> <p>CO 7- चीन-यूरोप-पश्चिमैशिया-मिस्र-रोम-लैटिन-अमेरिकासभ्यतासु वास्तुकलायाः महत्त्वं परिज्ञायाभिकथने दक्षो भविष्यति।</p> <p>CO 8- हिन्दू-मुस्लिम-ईसाई-जैन-बौद्धानां वास्तुकलाविषये ज्ञात्वा तेषां विवेचनं विश्लेषणं च कर्तुं शक्यति।</p> <p>CO 9- स्वातन्त्र्योत्तरभारतीयवास्तुकलाविषये विज्ञाय तेषां विशेषतामभिकथने सक्षमो भविष्यति।</p>

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

बी-4, कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली - 110016

अधिगमपरिणामाः (Learning Outcomes)

संकाय- वेदवेदांग पीठ

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- प्रथम

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

पत्रम्- सी.सी.-1

ग्रन्थ नाम- भारतीयकुण्डलीविज्ञान

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	ग्रन्थ-ग्रन्थकारयोः परिचयः, पञ्चाङ्गप्रकरणम्, चालनम्, इष्टकालसाधनम्, सूर्यादिग्रहसाधनम्, भयातभभोगसाधनम्, चन्द्रसाधनम्,	<ul style="list-style-type: none">● ग्रन्थ-ग्रन्थकारयोः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।● पञ्चाङ्गप्रकरण विषये परिज्ञाय व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।● चालनम्-इष्टकालसाधनम्- सूर्यादिग्रहसाधनम्- भयातभभोगसाधनम्-चन्द्रसाधनादिकं विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।	1	15	16
2.	अयनांशविचारः, चरखण्डानयनम्, लङ्कोदयमानानि, स्वदेशोदयमानसाधनम्, लग्नायनम्, दशमलग्नसाधनम्, द्वादशभावसाधनम्,	<ul style="list-style-type: none">● अयनांशविचारः- चरखण्डानयन- लङ्कोदयमान- स्वदेशोदयमानसाधनमादि विषयानवगत्य तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति।	1	15	16

	विंशोपकबलविचारः, वर्गविचारः, ग्रहमैत्रीविचारः	<ul style="list-style-type: none"> ● जन्मकुण्डलीनिर्माणस्य लग्नानयन-दशमलग्नसाधन-द्वादशभावसाधनादिविषयानवगत्य तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति। ● विंशोपकबल-वर्गविचार--ग्रहमैत्री विज्ञाय कुण्डलीनिर्माणस्य विविधपक्षाणामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। 			
3.	वर्गबलविचारः, अष्टकवर्गविचारः, आयुर्दायसाधनम्, ग्रहाणामुच्चनीचविभागाः, ग्रहाणामुच्चरश्मिसाधनम्, दशासाधनम्, प्राणपदसाधनम्, गुलिकेष्टविचारः,	<ul style="list-style-type: none"> ● वर्गबल-अष्टकवर्ग-आयुर्दायसाधनं परिज्ञाय तस्य प्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● ग्रहाणामुच्चनीचविभागग्रहाणामुच्चरश्मि-साधनमादिविषयानवगत्य तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति। ● दशासाधन-प्राणपदसाधन-गुलिकेष्टविचार ज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति। 	1	15	16
4.	कारकांशलग्नविचारः, ग्रहाणामवस्थाविचारः, पारिजातादिवर्गविचारः, सारिणीमाध्यमेन लग्नसाधनम्, सारिणीमाध्यमेन दशमलग्नसाधनम्, विविधानां देशानां सारिण्यः, विविधसारिणी परिचयः,	<ul style="list-style-type: none"> ● कारकांशलग्न-ग्रहाणामवस्था-पारिजातादिवर्गविचार परिज्ञाय तस्य प्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● सारिणीमाध्यमेन लग्नसाधन-सारिणीमाध्यमेन दशमलग्नसाधनम्-विविधानां देशानां सारिणि-विविधसारिणीपरिचयादि विषयानवगत्य तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति। 	1	15	16

5.	सूर्योदयसाधनम्, विदेशस्य जन्माघनिर्माणम्, वर्षगणितसाधनप्रकरणम्, साम्पातिककालमाध्यमेन लग्नसाधनम्, दशासाधनम्, स्पष्टायुर्दायविचारः	<ul style="list-style-type: none"> ● सूर्योदय-विदेशस्य जन्माघनिर्माण-वर्षगणितसाधनानां ज्ञानमवाप्य तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● साम्पातिककालमाध्यमेन लग्नसाधन-दशासाधनादि प्रायोगिकं ज्ञानं कृत्वा तस्य प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● स्पष्टायुर्दाय विधिं ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 	1		
6.	5.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- प्रथम

पत्रम्- द्वितीय

ग्रन्थ नाम- बृहज्जातकम् (राशिप्रभेदाध्यायतः नाभसयोगाध्यायं यावत्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 होराशब्दव्युत्पत्तिः 1.2 कालावयवज्ञानम् 1.3 राशिस्वरूपज्ञानम् 1.4 षड्वर्गसाधनम् 1.5 उच्च-नीचविभागः 1.6 ग्रहाणां आत्मादिविभागः 1.7 ग्रहाणां वर्ण-प्रकृति-गुण- संज्ञादिवर्णनम् 1.8 ग्रहाणां स्वरूपज्ञानम् 1.9 ग्रहदृष्टिविचारः 1.10 ग्रहमैत्रीविचारः 1.11 षड्बलसाधनम् 1.12 वियोनिजन्मविचारः	<ul style="list-style-type: none">● होराशब्दस्य व्युत्पत्तिं ज्ञास्यति।● कालपुरुषस्य अवयवज्ञानं भविष्यति।● राशीनां स्वरूपस्य अवबोधो भविष्यति।● होरा-नवमांशादिषड्वर्गाणां साधनं कर्तुं शक्यति।● ग्रहाणामुच्च-नीचविभागस्य ज्ञानं भविष्यति।● ग्रहाणामात्मादिविभागस्य ज्ञानं भविष्यति।● ग्रहाणां वर्ण-प्रकृति-गुण-संज्ञादीनां परिचयो भविष्यति।● ग्रहाणां स्वरूपज्ञानं भविष्यति।● ग्रहाणां दृष्टिः तत्फलञ्च ज्ञातुं शक्यति।● ग्रहाणां नैसर्गिक-तात्कालिक-पञ्चधामैत्रीं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति।● ग्रहाणां षड्बलसाधने समर्थो भविष्यति।● ग्रहाणां विश्लेषणेन वियोनिजन्मज्ञाने समर्थो भविष्यति।	1	15	16

02	<p>2.1 गर्भसम्भवज्ञानम्</p> <p>2.2 पुत्रजन्मयोगः</p> <p>2.3 नपुंसकयोगः</p> <p>2.4 गर्भमासेशाः</p> <p>2.5 यमलयोगज्ञानम्</p> <p>2.6 नालवेष्टितयोगः</p> <p>2.7 सूतिकागृहविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● निषेककालिकग्रहाणां विश्लेषणेन गर्भसम्भवासम्भवज्ञाने समर्थो भविष्यति । ● निषेककालिकग्रहविश्लेषणेन पूत्रजन्मयोगं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। ● विविधक्लीबयोगानामवबोधो भविष्यति। ● गर्भमासेशानां ज्ञानं भविष्यति। ● नालवेष्टितगर्भयोगानां ज्ञानं भविष्यति। ● सूतिकागृहस्वरूपज्ञानं उपसूतिकासंख्याज्ञानञ्च निर्णेतुं समर्थो भविष्यति। 	1	15	16
03	<p>3.1 अरिष्टयोगविचारः</p> <p>3.2 आयुर्दायसाधनम्</p> <p>3.3 पुरुषादीनां परमायुज्ञानम्</p> <p>3.4 दशान्तर्दशासाधनविधिः</p> <p>3.5 दशान्तर्दशाफलविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● अरिष्टयोगानामवबोधो भविष्यति। ● आयुर्दायसाधनविधिं विज्ञाय कस्यापि आयुं निर्णेतुं समर्थो भविष्यति । ● पुरुषादीनां परमायुज्ञानं भविष्यति। ● दशान्तर्दशासाधनस्य विधीनां परिचयो भविष्यति। ● दशान्तर्दशाफलस्य परिचयो भविष्यति 	1	15	16
04	<p>4.1 सूर्यादिग्रहाणामष्टकवर्गविचारः</p> <p>4.2 आजीविकाविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● सूर्यादिग्रहाणामष्टकवर्गान् साधयितुं क्षमो भविष्यति। ● कस्यापि जातकस्य आजीविकां निर्णेतुं क्षमो भविष्यति। 	1	15	16
05	<p>5.1. राजयोगविचारः</p> <p>5.2. राजयोगफलप्राप्तेः कालनिर्णयः</p> <p>5.3. नाभसयोगविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● राजयोगादीनां परिचयो भविष्यति। ● राजयोगस्य फलप्राप्तिकालस्य परिचयो भविष्यति। ● नाभसयोगानां परिचयो भविष्यति। ● नाभसयोगानां फलस्य परिचयो भविष्यति 	1	15	16

06	6.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none">● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति।	1	15	20
----	----------------------------------	---	---	----	----

ग्रन्थ नाम- वास्तुराजबल्लभमण्डनम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	वास्तुराजबल्लभमण्डनम् 1-2 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none"> ● गृहनिर्माणप्रयोजनादिविषयवस्तुनि व्यक्तिकर्तुंसमर्थो भविष्यति । ● ग्रन्थानुसारेण भूमिपृष्ठ-वीथि-आकारादिविचारान् विमर्श्य तेषां परीक्षणं कर्तुं शक्यति। ● दिक्साधनस्य विविधपक्षाणां विश्लेषणं प्रयोगं च कर्तुं शक्यति। ● ग्रन्थानुसारेण भूमिपृष्ठ-वीथि-आकारादिविचारान् विमर्श्य तेषां परीक्षणं कर्तुं शक्यति। ● सौरचान्द्रमासवशद्विस्तुपुरुषमुखविचारः- शिलान्यासदिशा-पञ्चसुकर्मसु वास्तुपुरुषपूजनम् विज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● गजभेदाः-गजप्रमाणं तन्निर्माणप्रकारश्च अवगत्य तेषामनुप्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● एकाशीतिपद-चतुष्षष्टिपद-शतपदवास्तुविन्यासविधिं ज्ञात्वा पूजनविधौ भवननिर्माणयोजनायां च तस्योपयोगं कर्तुं शक्यति। 	1	15	16
2.	वास्तुराजबल्लभमण्डनम् 3-5 अध्यायाः	<ul style="list-style-type: none"> ● आयचयनस्य सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● गृहगृहेशयोमध्येअष्टकूटविचार ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● दुर्गनिर्माण संबंधी विभिन्न कार्यान् सिद्धान्तान् च परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो 	1	15	16

		<p>भविष्यति।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● जलाशयादिनिर्माणविधि ज्ञात्वा तस्योपयोगं कर्तुं शक्यति। ● राजसम्बन्धीविभिन्नगृहादिलक्षण प्रमाणञ्च ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● द्वारनिर्माणस्थापनवेध द्वारप्रकारञ्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति। 			
3.	वास्तुराजबल्लभमण्डनम् 6-8 अध्यायाः	<ul style="list-style-type: none"> ● एकशालगृहद्विशालगृह लक्षण प्रमाणञ्च ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● त्रिशालचतुश्शाल प्रकारश्च अवगत्य तेषामनुप्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● शैथ्यालक्षण-निर्माण-अलंकरणविषयान् ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। 	1	15	16
4.	वास्तुराजबल्लभमण्डनम् 9-11 अध्यायाः	<ul style="list-style-type: none"> ● राजगृहादिलक्षणप्रकारञ्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति। ● अश्वशाला-गजशाला विषये ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● वाटिकाविन्यास सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● निर्माणे प्रयोज्यं गणितं ज्ञात्वा सः व्यावहारिकरूपेण कर्तुं शक्नोति। ● गृहप्रवेशे पंचांगशुद्धिं ज्ञात्वा मुहूर्तशोधने निपुणो भविष्यति। 	1	15	16

5.	वास्तुराजबल्लभमण्डनम् 12-14 अध्यायाः	<ul style="list-style-type: none"> ● आधाने निषिधकालः, गर्भाधानसीमन्तमुहूर्तौ, गर्भमासानामधिपाः पुंसवनजातकर्मनामकरण- मुहूर्ताः विषयेपरिज्ञाय व्यावहारिकजीवने तेषामनुप्रयोगे दक्षो भविष्यति। ● दन्तोत्पत्तिफलादि विभिन्नमुहूर्तानां ज्ञानमवाप्य तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● जातकयुवावस्थाकाले विविधसंस्कारमुहूर्तान् विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति। ● यात्राकाले शुभाशुभशकुनज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। 	1	15	20
6.	5.1 अनुशिक्षण/ आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- प्रथम

पत्रम्- सीसी-04

ग्रन्थनाम- समरांगणसूत्रधारः

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	समरांगणसूत्रधारः 1-2 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none">महासमागमनम् इति अध्याय माध्यमेन शुभाशुभानामुपादानस्य चावश्यकता, देशपुरादीनां श्रेयः साधनत्वकथनम्, शास्त्रारम्भसमर्थनम्, ग्रन्थोपक्रमोपक्षेपादयनां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति सहैव विश्वकर्मणः पुत्रसंवादमाध्यमेन ब्रह्मनियोगानुष्ठानाय हिमालयं गतस्य स्वपुत्रस्मरणम्, स्मरमात्रोपनतानां तेषां जयादीनां चतुर्णां मानसानां पितुः पादाभिवन्दनादयादि विषयान् वक्तुं शक्यति ।	1	15	15
02	समरांगणसूत्रधारः 3-4 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none">जयस्य शास्त्रप्रमेयभूतान् वास्त्वाश्रयानन्यांश्च विविधान् अर्थानधिकृत्य प्रश्नः ततस्य सर्गप्रतिसर्गश्च सम्बन्धिप्रश्नान् विषये सम्बुध्य महदादिसर्गविषये जयेन जिज्ञासितानामर्थानां यथासम्भवमनुक्रमेण विश्वकर्मोपदेशः, महाप्रलयावस्था-सृष्ट्युपक्रमच्छादयानां विषये निपुणो भविष्यति ।	1	15	15
	समरांगणसूत्रधारः	<ul style="list-style-type: none">भूपरिमितिः, द्वीपादीनां पाथोधिनिवेशकथनम्, सप्त द्वीपेषु जम्बूद्वीपवर्णनेन सह भुवनकोशसम्बन्धिविषयान् सम्यगतया अवबुध्यः कृतयुगे मनुष्याणामत्युत्कृष्टा	1	15	15

03	5-6 अध्यायौ	स्थिति, कालान्तरे क्रमशस्तस्या अपकर्षे हेतुः, रागलोभादीनामुत्पत्त्या तेषां मिथुनीभावेनावस्थानमादि विषयान् विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।			
04	समरांगणसूत्रधारः 7-8 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none"> वर्णाश्रमप्रविभागसन्दर्भे दुःखाभिभूतानां लोकानामनुग्रहायादिराज्यस्य पृथोरभिषेकः, पृथुं प्रति नराणां दुःखापनोदनप्रार्थनम्, पृथुना कृतो वर्णविभागस्तद्धर्माश्च, ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्र-शिष्य-स्त्रीधर्माश्चादयं अवगत्य सर्वेषां वृत्त्यर्थं खेटग्रामादिकल्पनम् क्षमो भविष्यति सहैव जाङ्गलादिभेदेन त्रैविध्यं, तल्लक्षणाञ्च ज्ञात्वा भूमिपरीक्षा विषये निपुणो भविष्यति । 	1	15	15
05	समरांगणसूत्रधारः 9-11 अध्यायाः	<ul style="list-style-type: none"> सर्वकर्मणां हस्तलक्षणं मानप्रमाणं अंगुलीभेदात् हस्त-दण्डनिर्माणप्रकारादिविषयान् सम्यगवगत्य उत्तमाधममध्यमपुराणां मानं निवेशफलञ्चादिविषयान् अवबुध्यः एकाशीति-शतपद-चतुष्ष्टिपदवास्तौ देवतानां पदभोगः, सिरानयनविषये विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति । 	1	15	20
06	अनुशिक्षणम् / आन्तरिक मूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकायः - वेदवेदांगपीठम्

कक्षा- आचार्यः

ग्रन्थनाम – बृहद्वास्तुमाला

सत्रम्- प्रथमम्

विभागः- वास्तुशास्त्रम्

पत्रम्- पंचमम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1. मिश्रप्रकरणम् 1-115	<ul style="list-style-type: none">वास्तुपुरुषस्वरूपं गृहनिर्माणस्य हेतुः जीर्णोद्धारफलं परगृहनिवासफलञ्च ज्ञास्यति।गृहारम्भविधेः नराकारचक्रस्य ग्रामवासचक्रस्य शुभाशुभफलबोधचक्रस्य वर्गादिज्ञानस्य काकिणीविचारस्य ग्रामवासविचारचक्रस्य साधने प्रयोगे च दक्षो भविष्यति।भूमिलक्षणानि भूमिलक्षणफलञ्च ज्ञात्वा तथा च प्रशस्ता भूम्याः विषये एवमेव भूमयः दोषान् ज्ञात्वा तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति।	1	15	20
02	2. मिश्रप्रकरणम् 116-207	<ul style="list-style-type: none">इष्टिकाचक्रस्य ज्ञानं तथा च शिलान्यासविधिं स्पष्टयतुं समर्थो भविष्यति।ग्राह्य-त्याज्यकाष्ठानां ज्ञानं प्राप्स्यति।वृक्षच्छेदनमुहूर्तानां प्रयोगकर्तुं समर्थो भविष्यति।शल्यानयनप्रकारं ज्ञात्वा भूम्याः शुभाशुभत्वं ज्ञास्यति।	1	15	20

03	<p>3.1 दिक्साधनप्रकरणम् 1-18</p> <p>3.2 आयाद्यानयनप्रकरणम् 1-26</p> <p>3.3 गणनाविचारप्रकरणम् 1-59</p>	<ul style="list-style-type: none"> • दिक्साधनेन दिशां सम्यक्ज्ञानं प्राप्तकर्तुं सक्षयति। • पिण्डानयनस्य विधिं ज्ञात्वा पिण्डानयनकर्तुं समर्थो भविष्यति। • आयाद्यानयन माध्यमेन आयानां स्वरूपाणि फलानि च ज्ञास्यति। • गणनाविचारमध्यमेन गृहनक्षत्रज्ञानं योनिज्ञानं नाडीज्ञानं अंशज्ञानं द्रव्यज्ञानं ऋणज्ञानं ताराज्ञानं च भविष्यति। 	1	15	20
04	4. गणनाविचारप्रकरणम् 60-148	<ul style="list-style-type: none"> • गृहारम्भे राहुमुखविचारः मासादि विचारः पक्षशुद्धिः निषिद्धतिथयः नक्षत्रशुद्धिविचारः शुभयोगाः गृहायुष्यविचारानां ज्ञानं कृत्वा तेषां प्रयोगकर्तुं क्षमो भविष्यति। • सप्तशलाकाचक्रज्ञानमाध्यमेन वास्तुनः शुभाशुभत्वं ज्ञास्यति। • वास्तुचक्रस्य ज्ञानं वृषवास्तुचक्रज्ञानं वत्सचक्रस्य ज्ञानं कूर्मचक्रस्य ज्ञानं तथा च वास्तुपुरुषस्य स्थितिनिर्णयकर्तुं दक्षो भविष्यति। 	1	15	20
05	<p>5.1 गणनाविचारप्रकरणम् 149-182</p> <p>5.2 गृहप्रवेशप्रकरणम् 1-25</p>	<ul style="list-style-type: none"> • द्वारनिर्णयं ज्ञात्वा द्वारवेधफलं ज्ञास्यति। • नृपादिब्राह्मणान्तानां पञ्च-पञ्च गृहनिर्माणविधानं ज्ञास्यति। • गृहप्रवेशविधिं ज्ञात्वा गृहप्रवेशनिर्णये समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

		<ul style="list-style-type: none">• कुम्भचक्रस्य ज्ञानं प्राप्स्यति।			
06	6. अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none">• अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।• आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति।	Non Credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ
कक्षा- आचार्य

सत्रम्- द्वितीय
ग्रन्थ नाम- सूर्यसिद्धान्त

विभाग- वास्तुशास्त्रम्
पत्रम्- प्रथम सीसी- 5

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	गोलपरिभाषा	<ul style="list-style-type: none">● ग्रहाणां गतिस्थानं ज्ञातुं गोलस्य ज्ञानं आवश्यकम् । गोलस्य विषये व्यावहारिकरूपेण वक्तुं शक्नोति।● चापीयत्रिकोणमितिशास्त्रे प्रशिक्षितः भविष्यति ।	1	15	16
2.	सूर्यसिद्धान्तः मध्यमाधिकारः 1-40 श्लोकाः	<ul style="list-style-type: none">● मयासुरतपोवर्णन-मयं प्रति सूर्योपदेशः विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति।● कालभेद-चन्द्रसौरमासनिरूपणम्-सुरासुराणां दिनरात्रिव्यवस्थादिकं विषयेषु ज्ञात्वा कालविषये वक्तुं शक्यति ।● महायुगप्रमाण-ससन्धिमनुप्रमाण-कल्पप्रमाण-ब्राह्मदिवसप्रमाण- ब्रह्मणः आयुषः प्रमाणा-ग्रन्थारम्भकाले कल्पादितो गताब्द-सृष्टिकालप्रमाणादिकं विज्ञाय तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।● गहाणां गतिकारण- गतिभेदेन भगणकाल-भगणपरिभाषा-ग्रहाणां ग्रहोच्चादीनां-युगे भगणप्रमाणादि सिद्धान्तान् परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति।	1	15	16

		<ul style="list-style-type: none"> ● भ्रमणं सावनदिनानि च चान्द्रमासोधिमासश्च- सावनदिनपरिभाषा अवममानञ्च- महायुगे भूसावनादिनां संख्या-कल्पेऽधिमासादिनां मानानि विषयेषु ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 			
3.	सूर्यसिद्धान्तः मध्यमाधिकारः 41-80 श्लोकाः	<ul style="list-style-type: none"> ● कल्पे निरग्रीया भगण-सृष्ट्यादितो-गतवर्षानयन- अहर्गणसाधन-मासवर्षेशयोरानयन- अहर्गणान्मध्यम ग्रहानयन- बार्हस्पत्यवर्षानयन- ग्रहानयने लाघव- युगात् ग्रहानयने ग्रहाणां ध्रुवाः ज्ञात्वानुप्रयोगं कर्तुं शक्यति। ● भूपरिधिमान-रेखादेशस्य-नगराणि -रेखादेशसापेक्षं- पूर्वापरान्तरज्ञान-वारप्रवृत्ति-स्पष्टभूपरिधि-देशान्तर- संस्कारश्च-इष्टकालिकग्रहसाधनम-चन्द्रादीनां - परमाविक्षेपकलाः सिद्धान्तान् ज्ञानेन तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति। 	1	15	16
4.	सूर्यसिद्धान्तः स्पष्टाधिकारः 1-33 श्लोकाः	<ul style="list-style-type: none"> ● शीघ्रोच्चादीनां प्रभाव-गत्यन्तरे हेतु- ग्रहे धनर्णत्व-पाताकर्षण-बुधशुक्रयोः वैशिष्ट्यम् चेति विषयान् वक्तुं शक्यति। ● शीघ्रोच्च-मन्दोच्च-पातैरपकर्षणे हेतु, ग्रहाणामष्टधा गतिः, स्फुटीकरणप्रयोजन प्रभृतिविषयान् विज्ञाय तेषां साधने निपुणो भविष्यति। ● ज्यापिण्डानां साधनम्, चतुर्विंशति ज्यापिण्डमानानि, उत्क्रमज्यापिण्डसाधनम्, साधितानि उत्क्रमज्यापिण्डानि, 	1	15	16

		इष्टक्रान्तिसाधनम्, भुजकोटिज्ययोरानयनम्, अभीष्टांशानां ज्यासाधनम्, इष्टज्यातश्ज्याचापानयनञ्चेति विषयान् ज्ञात्वा तेम्पामानयने दक्षो भविष्यति।			
5.	सूर्यसिद्धान्तः स्पष्टाधिकारः 34-69 श्लोकाः	<ul style="list-style-type: none"> ● ग्रहाणां मन्दपरिधिभागाः, भौमादीनां शीघ्रपरिध्यंशाः, इष्टपरिधिज्ञानम्, मन्दफलसाधनम्, शीघ्रकर्णानयनम्, शीघ्रफलसाधनञ्चेति विषयान् साधयितुं शक्यति। ● ग्रहाणां स्फुटीकरणार्थं संस्काराः, शीघ्रमन्दकर्मणो धनर्णत्वम्, भुजान्तरसंस्कारः, ग्रहाणां मन्दस्पष्टगतिसाधनम्, ग्रहाणां शीघ्रगतिफलानयनम्, ग्रहाणां वक्रगतित्वे कारणम्, ग्रहाणां वक्रारम्भे वक्रत्यागे केन्द्रांशाः, मार्गारम्भ केन्द्रांशेषु हेतुश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषां साधने क्षमो भविष्यति। ● शरानयनम्-क्रान्तिशरसंस्कार-ग्रहाणां स्फुटसावनदिनमान-क्रान्तिज्या द्युज्याचराणां च साधन-चर संस्कार-दिनरात्रिमान- नक्षत्रादीनां मानानयन-करणानां ज्ञानं विधाय तेषां प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति। 	1	15	16
	5.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- द्वितीयम्, सी.सी.-6

ग्रन्थ नाम- प्रासादमण्डनम् (प्रथमतः अष्टमाध्यायं यावत्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 ग्रन्थपरिचयः प्रयोजनञ्च 1.2 प्रासादारम्भनियमाः 1.3 भूमिनिरूपणम् 1.4 निषिद्धकालविचारः 1.5 वत्समुखविचार- 1.6 आयादिसाधनम् 1.7 खातविधिः 1.8 कूर्मस्थापनविचारः 1.9 जगतीस्वरूपम् 1.10 जगत्योदयमानम् 1.11 देववाहनविचारः 1.12 दृष्टिवेधविचारः 1.13 देवानामायतनविचारः	<ul style="list-style-type: none">● प्रासादमण्डनग्रन्थस्य विषये परिचयमवाप्य तस्य प्रयोजनं ज्ञातुं शक्यति।● प्रासादारम्भनियमान् ज्ञास्यति।● भूमेः लक्षणानामवबोधो भविष्यति।● प्रासादारम्भस्य निषिद्धकालस्य ज्ञानं भविष्यति।● आयादिसाधनविधेः अवबोधो भविष्यति।● खातविधिं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति।● कूर्मस्थापनक्रमं तन्मानञ्च ज्ञातुं क्षमो भविष्यति।● जगत्याः स्वरूपं जगत्योदयमानादिकं ज्ञातुं क्षमो भविष्यति।● देववाहनस्योदयमानस्यावबोधो भविष्यति।● विविधानां देवानां दृष्टिवेधस्य ज्ञानं भविष्यति।● देवानामायतनादिविचारं ज्ञातुं क्षमो भविष्यति।	1	15	16
02	2.1 भिड्डमानम् 2.2 पीठोदयमानम्	<ul style="list-style-type: none">● भिड्डस्य मानं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति।	1	15	16

	<p>2.3 प्रासादोदयमानम् 2.4 थरस्योदयमानम् 2.5 मण्डोवर-गर्भगृह-उदुम्बरादीनामुदयमानम् 2.6 त्रि-पञ्च-सप्त-नवशाखद्वारविधानम् 2.7 देवदृष्टिस्थानम् 2.8 शिखर-मण्डोवर-आमलसार-ग्रीवा-कलश-शुकनासिका-ध्वजादण्डादीनां प्रमाणम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● पीठस्योदयमानं ज्ञातुं क्षमो भविष्यति। ● प्रासादस्योदयमानं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। ● थरस्योदयमानस्य निर्धारणं कर्तुं शक्यति। ● मण्डोवर-गर्भगृह-उदुम्बरादीनामुदयमानस्य निर्धारणं कर्तुं शक्यति। ● त्रि-पञ्च-सप्त-नवशाखद्वारस्य विधानं ज्ञातुं क्षमो भविष्यति। ● देवस्य दृष्टिस्थानं निर्णेतुं समर्थो भविष्यति। ● शिखर-मण्डोवर-आमलसार-ग्रीवा-कलश-शुकनासिका-ध्वजादण्डादीनां प्रमाणं ज्ञातुं क्षमो भविष्यति। 			
03	<p>3.1 वैराज्यादिपञ्चविंशति-प्रासादानां लक्षणानि 3.2 एकद्वारादौ दिङ्नियमाः 3.3. केसर्यादिप्रासादजाति-लक्षणम् 3.4. प्रासादश्रृङ्गसंख्या 3.5. प्रासादानां तलमानम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● वैराज्यादिपञ्चविंशतिप्रासादानां लक्षणानि ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। ● एकद्वारादीनां दिङ्नियमान् ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। ● केसर्यादिप्रासादानां लक्षणानि ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। ● प्रासादानां श्रृङ्गसंख्यां निर्णेतुं क्षमो भविष्यति। ● प्रासादानां तलमानं निर्धारयितुं समर्थो भविष्यति। 	1	15	16
04	<p>4.1 मण्डपमानकथनम् 4.2 घण्टाकलशशुकनासञ्च 4.3 विताननिर्णयः 4.4 बलाणकविचारः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● मण्डपस्य मानं निर्णेतुं समर्थो भविष्यति। ● घण्टा-कलश-शुकनासस्य मानं निर्धारयितुं समर्थो भविष्यति। ● विताननिर्णयं कर्तुं क्षमो भविष्यति। ● बलाणकस्य विचारे समर्थो भविष्यति। 	1	15	16
05.	<p>5.1. विविधवास्तुदोषः 5.2. जीर्णोद्धारविधिः 5.3. निर्माणे महादोषः</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● विविधवास्तुदोषाणामवबोधो भविष्यति। ● जीर्णोद्धारविधेः ज्ञानं भविष्यति। 	1	15	16

	<p>5.4. देवगृहे दोषविचारः 5.5. वास्तुपुरुषोद्भवः 5.6. विविधपद्मास्तुविधानम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रासादनिर्माणे महादोषाणां ज्ञानं भविष्यति। ● देवगृहे विविधदोषाणामवबोधो भविष्यति। ● वास्तुपुरुषस्योत्पत्तिः ज्ञातुं क्षमो भविष्यति। ● विविधपद्मास्तुविधानं ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। 			
06	<p>6.1 अनुशिक्षण/ आन्तरिकमूल्यांकनम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- द्वितीय

पत्रम्- तृतीय, सीसी- 7

ग्रन्थ नाम- रूपमण्डनम्

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	रूपमण्डनम् प्रथमोऽध्यायः	<ul style="list-style-type: none">● प्रतिमायाः कृते शिलायाः चयन परिज्ञाय तस्य प्रयोगेण क्षमो भविष्यति।● मूर्तीनां कृते उपयोगी सामग्रीविषयः निर्णेतुं शक्यति।● प्रतिमाप्रमाणविषयं ज्ञात्वा तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति।● प्रतिमायाः भिन्नभागानां प्रमाणं तालानुसारं ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति।	1	15	16
2.	रूपमण्डनम् द्वितीयोऽध्यायः	<ul style="list-style-type: none">● जीर्णोद्धार विधान गृहेषु देवतापूजन निषेध च ज्ञात्वा कथयितुं शक्यति।● ब्रह्मा-सूर्य-नवग्रह-दिक्पालस्वरूप प्रतिमा प्रमाण च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे निपुणो भविष्यति।	1	15	16
3.	रूपमण्डनम् तृतीयोऽध्यायः	<ul style="list-style-type: none">● युगभेदेन वर्णभेदेन च विष्णुप्रतिमायाः परिमाणं ज्ञात्वा तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो भविष्यति● दशावतार मूर्तिस्वरूप परिज्ञाय तेषां प्रयोगे समर्थो भविष्यति।● शालिग्राम परीक्षा शिला लक्षण तायज्य शिला - शालिग्राम प्रतिष्ठा एवं प्रशंसा विमर्श्य तेषां परीक्षणं कर्तुं शक्यति।	1	15	16
4.	रूपमण्डनम् चतुर्थपञ्चमाध्यायौ	<ul style="list-style-type: none">● द्वादश शिवमूर्ति -लिंगलक्षण प्रमाणञ्च एवं लिंगोपयोगीद्रव्य-धातु-पाषण-काष्ठविषयं ज्ञात्वा तेषां व्यावहारिकजीवने प्रयोगे कुशलो	1	15	16

		<p>भविष्यति।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● गौरीमूर्तिलक्षण-अष्टद्वारपालिकानां विषये ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● गणेशस्वरूप-आयतन प्रतिहार च अवगत्य तेषामनुप्रयोगे कुशलो भविष्यति। ● महालक्ष्मी-हरसिद्धि-अष्ट चंडिका-कात्यायनी-महा विद्या-सरस्वती-चामुंडा-वाराही-इंद्राणी-क्षेत्रपाल-बटुकभैरवानां स्वरूपं विज्ञाय अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 			
5.	रूपमण्डनम् षष्ठोऽध्यायः	<ul style="list-style-type: none"> ● 24 जिननामानि-वर्ण-ध्वज-नक्षत्र-राशि-उपासकदेवनामानि विज्ञाय तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● गौमुख-चक्रेश्वरी-अम्बिका-पार्श्वी पद्मावती-मातंग-सिद्धायिका-द्वादशभुजि-चक्रेश्वरी इति विज्ञाय अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● चत्वारः मुख्याः जिनाः विषये ज्ञात्वा कथयितुं शक्यति। ● जिनानां प्रतिकाराणि तेषां शस्त्राणि च ज्ञात्वा अनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 	1	15	16
	5.1 अनुशिक्षण/ आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- चतुर्थ, सी.सी.-08

ग्रन्थ नाम- समरांगणसूत्रधार 12-20 अध्यायाः

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01.	समरांगणसूत्रधारः 12 -13 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none">नाड्यादिसिरादिविकल्पमाध्यमेन षोडश-सहस्रपद वास्तौ देवतानां पदभोगः, वृत्तवास्तुविधानम् चतुष्पष्टिपदवृत्तवास्तु-शतपदवृत्तवास्तुविधानम्, त्र्यश्रादिवास्तुषु वृत्तवास्तुगतपदविभागातिदेशः, वास्तुपुरुषाकृतौ मुखाद्यवयवकल्पनादि विषयाणां विश्लेषणं कृत्वा विविधवास्तुपदेषु मर्मवेधादि नाना विषयाणां निपुणो भविष्यति ।	1	15	16
02.	समरांगणसूत्रधारः 14-15 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none">आकृतेर्वास्तोरङ्गदेवताविभागः, वास्तुपुरुषस्य शिरः स्थानम्, शतषोडशपदवास्तवोः प्रकृतिः, वास्तुदेवानां निघण्टुः वास्त्ववयवविहिता वर्णसन्दर्भे पुराषाङ्गदेवतानिघण्ट्वादि निर्णयं सम्यगतया अवबुध्यः पुरे राजवेशमनिवेशस्थानम्, दुर्गेषु तन्निवेशस्थानम्, उत्तमादीनां राजवेशमनां प्रमाणम्, तेषां ज्येष्ठादिषु पुरेषु विनियोगादि राजनिवेशोसन्दर्भित विषयान् विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	16
03.	समरांगणसूत्रधारः 16-17 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none">द्रव्यानयनार्थे वनप्रस्थानाय विहितो नक्षत्रराश्यादिः, द्रव्यच्छेदनभेदनवनप्रवेशकार्यारम्भाणां नक्षत्रराश्यानुसारेण लग्नमाह, गृहोपयोग्यवृक्षपरीक्षणम्, बालानां, वृद्धानां च वृक्षाणां वर्जनीयत्वकथनम्, सारद्रुमाणां वयादि वनप्रवेशसम्बन्धिः विषयान् विश्लेषणं कर्तुं	1	15	16

		समर्थो भविष्यति सहैव वास्तु महोत्सवः इन्द्रः स्थपतीनामासीदिष्टदेवतेति पुराविदो वदन्ति, इन्द्रध्वजस्यावश्यकता तद्विधानप्रकारोपक्रमश्चादि विषयेषु निपुणो भविष्यति ।			
4.	समरांगणसूत्रधारः 18-19 अध्यायौ	<ul style="list-style-type: none"> ● नगरादिपुरादिपत्तनादिदुर्गादीनामत्र सञ्ज्ञा भवनविधानां तत्प्रकाराणां तदङ्गोपाङ्गानाञ्चापि सञ्ज्ञा नगरपर्यायादिविषयेषु निपुणो भूत्वा जनभवनविधासु एकशालादिषट्शालान्तानां गृहभेदानां पृथक् पृथगेकीकृता संख्या, अष्टाङ्गयुक्तानां तेषां दशशालान्तानां पृथक् पृथगेकीकृता संख्या, अनेकभद्रगृहभेदानां विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति । 	1	15	16
5.	समरांगणसूत्रधारः 20 अध्यायः	<ul style="list-style-type: none"> ● गृहादि निर्मितत्यर्थे अग्रपृष्ठशब्दयोः परिभाषा, द्रव्यायामादिभिः शालाया आधिक्ये फलम्, गृहभूमेर्वाग्निदक्षिणादिभागेषु निम्नोन्नतत्वे फलम्, सच्छात्रादिकं चतुर्विधं गृहम्, गृहस्य मुखादिभागेष्वलिन्दकल्पना, गृहसङ्घट्टस्य स्वरूपं फलञ्चादि विषये विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति । 	1	15	16
6.	अनुशिक्षणम् / आन्तरिक मूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकायः - वेदवेदांगपीठम्

विभागः - वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्यः

सत्रम्- द्वितीयम्

पत्रम्- पंचमम्

ग्रन्थनाम – बृहद्वास्तुमाला

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1. चरणविचारप्रकरणम् 1-49	<ul style="list-style-type: none">• चरणज्ञानेन पशुगृहनिर्माणे क्षमो भविष्यति।• अश्वशाला गजशालयोः निर्माणे दक्षो भविष्यति।• आलेख्यनिर्माणे निषिद्धपशुपक्षिणां ज्ञानं भविष्यति।• वाटिका रोपणस्य माहात्म्यं ज्ञास्यति।• गृहाऽऽरामनिर्माणे जलयन्त्रनिर्माणे च दक्षो भविष्यति।	1	15	20
02	2. दकार्गलप्रकरणम् 1-70	<ul style="list-style-type: none">• विष्णुधर्मोत्तरपुराणे वर्णितं जलाशयमाहात्म्यं ज्ञास्यति।• दिगीशाः शिरानामानि च ज्ञात्वा जलयुक्तं जलरहितस्थानस्य च ज्ञाने दक्षो भविष्यति।• शुद्धजलस्थानस्य ज्ञाने समर्थो भविष्यति।	1	15	20
03	3. दकार्गलप्रकरणम् 71-140	<ul style="list-style-type: none">• विशेषतः मरुप्रदेशे (जाङ्गलदेशे) जलप्राप्तिस्थानस्य ज्ञाने क्षमो भविष्यति।• दकार्गलस्य विस्तृतं ज्ञानं भविष्यति।• कूपलक्षणं तथा च भूमिगुणवर्णज्ञाने दक्षो भविष्यति।• कूपचक्रं तडागचक्रं निर्वाचकस्य च ज्ञानं प्राप्स्यति।	1	15	20
04	4.1 वृक्षारोपणस्य प्रयोजनं ज्ञास्यति। 4.2 प्रासादिलक्षणप्रकरणम् 1-32	<ul style="list-style-type: none">• वृक्षारोपणस्य प्रयोजनं ज्ञास्यति।• मृदुभूम्याः प्राशस्त्यं ज्ञास्यति।• वृक्षारोपणसिद्धान्तानां रोपणविधिनाञ्च ज्ञानप्राप्ते सफलो भविष्यति।• रोपितवृक्षाणां सेचनविधिं ज्ञाने क्षमो भविष्यति।• वृक्षाणां रोगज्ञाने चिकित्साप्रकारे च दक्षो भविष्यति।• देवमन्दिरनिर्माणस्य प्रयोजनं ज्ञास्यति।• प्रासादानां नामानि लक्षणानि च ज्ञात्वा देवालयविधाने समर्थो	1	15	20

		भविष्यति।			
05	5. प्रतिष्ठाप्रकरणम् 1-36	<ul style="list-style-type: none"> • जलाशयारामदेवप्रतिष्ठानां मुहूर्तविवेचने समर्थो भविष्यति। • देवस्थापनायां मास-पक्ष-तिथि-वार-नक्षत्र-लग्नशुद्धिज्ञाने कुशलो भविष्यति। 	1	15	20
06	6. अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> • अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विक्षेषणे क्षमो भविष्यति। • आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविक्षेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- प्रथम, सी.सी.-09

ग्रन्थ नाम- विश्वकर्मवास्तुशास्त्रम् (शिवस्तुतिवर्णनतःआयुधशालालक्षणपुस्तकशालालक्षणनिरूपणंतीति यावत्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 कैलासं प्रति इन्द्रादीनामागमनम् 1.2 शिवस्तुतिः 1.3 विश्वकर्मणे परमेश्वरकृतवरदानम् 1.4 कालपरीक्षा 1.5 दिङ्निर्णयक्रमः 1.6 द्रव्यसङ्ग्रहकथनम्	<ul style="list-style-type: none">वास्तुशास्त्रस्य ऐतिह्यं विज्ञाय विश्लेषणं कर्तुं शक्यति।वास्तुकर्मणि शुभमुहूर्तस्य परीक्षणस्थानं विज्ञाय प्रायोगिकदृष्ट्या मुहूर्तविचारे प्रवृत्तो भविष्यति।दिङ्निर्णयक्रमं विज्ञाय दिक्साधनस्य विविधपक्षाणां विश्लेषणं प्रयोगं च कर्तुं शक्यति।वास्तुकर्मणि प्रशस्ताप्रशस्तवृक्षाणां काष्ठानाञ्च विज्ञानं भविष्यति।	1	15	16
02	2.1. भूमिलक्षणानि। 2.2 भूमिपरीक्षणविधयः। 2.3 गर्भद्रव्यनिक्षेपणं गर्भन्यासश्च	<ul style="list-style-type: none">भूमिलक्षणानि विज्ञाय ब्राह्मणादिभूमिभेदानां विज्ञाने समर्थो भविष्यति।भूपरीक्षणस्य विविधविधीन् ज्ञात्वा तेषां प्रयोगं कर्तुं शक्यति।गर्भविन्यासविधिं विज्ञाय गर्भद्रव्यनिक्षेपणपदार्थानां	1	15	16

	<p>2.4 द्वादशग्रामभेदाः ।</p> <p>2.5 मण्डकादिद्वादशग्रामलक्षणानि।</p> <p>2.6 खेट-खर्वट-पल्लीग्राम-घोषग्राम-अभीरग्रामलक्षणानि।</p> <p>2.7. निगमादिसप्तविधनगरलक्षणानि</p>	<p>ज्ञानमवाप्य तेषां प्रयोगे क्षमो भविष्यति।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● द्वादशग्रामभेदान् तल्लक्षणानि च विज्ञाय लोके तस्य प्रयोगे समर्थो भविष्यति। ● खेट-खर्वट-ग्राम-नगरादिनां लक्षणानि विज्ञाय तन्मध्ये अन्तरं कर्तुं शक्यति । ● ग्रामानां नगराणाञ्च लक्षणानि विज्ञाय तेषां संज्ञाञ्च ज्ञात्वा लोके विविधग्रामाणां नगराणाञ्च ज्ञाने समर्थो भविष्यति। 			
03	<p>3.1 पद्मादिविंशतिनगरलक्षणानि।</p> <p>3.2 द्वादशदुर्गलक्षणानि।</p> <p>3.3 देवप्रासादभूमानकथनम्।</p> <p>3.4 नृपप्रासादभूमानकथनम्।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● पद्मादिनगराणां भेदान् तल्लक्षणानि च ज्ञात्वा तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति। ● द्वादशदुर्गाणां लक्षणानि ज्ञात्वा तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति । ● देवप्रासादानां मानं प्रासादद्वारस्य मानं गर्भगृहस्य मानञ्च विज्ञाय प्रायोगिकदृष्ट्या वास्तुसम्मतदेवालयानां निर्माणे समर्थो भविष्यति । ● नृपप्रासादस्य भूमानं तत्शैलीनां ज्ञानमवाप्य प्राचीनराजप्रासादानां विशेषतां वक्तुं शक्यति। 	1	15	16
04	<p>4.1 दुर्गपरिखालक्षणानि।</p> <p>4.2 भवनलक्षणानि ।</p> <p>4.3 वेद्यादीनां मानम्।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● परिखालक्षणानि विज्ञाय तत्कालीनदुर्गेषु परिखानां विशेषतां वक्तुं शक्यति। ● भवनलक्षणानि ज्ञातुं समर्थो भविष्यति। ● वास्तु-रङ्ग-देववेदीनाञ्च मानं विज्ञाय तत्विशेषतां वक्तुं शक्यति । 	1	15	16

	4.4 पूर्वभवनलक्षणानि। 4.5 न्यायशालालक्षणानि। 4.6 सिंहासनलक्षणानि।	<ul style="list-style-type: none"> ● पूर्वभवनलक्षणानि तत्रस्तम्भस्थापनाक्रमं च विज्ञाय प्रायोगिकदृष्ट्या क्षमो भविष्यति। ● न्यायशालालक्षणानि सिंहासनलक्षणानि तत्र स्तम्भस्थापनक्रमं च विज्ञाय तत्कालीनन्यायाशालायाः विशेषतां वक्तुं शक्यति। 			
05	5.1 सभालक्षणानि। 5.2. भाण्डागारलक्षणानि। 5.3. अन्तःपुरलक्षणानि। 5.4. गवाक्षलक्षणानि। 5.5 आयुधशालालक्षणानि। 5.6. पुस्तकशालालक्षणानि।	<ul style="list-style-type: none"> ● सभालक्षणानि तत्र स्तम्भस्थापनाक्रमं च ज्ञात्वा तत्कालीनसभायाः विशेषतां वक्तुं शक्यति। ● वास्तुसम्मतभाण्डागारलक्षणानि ज्ञातुं शक्यति । ● अन्तःपुरलक्षणानि च विज्ञाय वास्तुसम्मतस्य अन्तःपुरस्य च निर्माणे प्रायोगिकदृष्ट्या समर्थो भविष्यति। ● गवाक्षलक्षणानि विज्ञाय वास्तुसम्मतगवाक्षनिर्माणे क्षमो भविष्यति। ● आयुधशालालक्षणानां ज्ञानमवाप्य तत्विशेषतां वक्तुं शक्यति। ● वास्तुसम्मतपुस्तकशालायाः सिद्धान्तानामवबोधो भविष्यति। 	1	15	16
06	6.1. अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- तृतीय

पत्रम्- द्वितीयम्, सीसी-10

ग्रन्थ नाम- मयमतम् (संग्रहाध्यायः वास्तुभूमेः आवश्यकतायां प्रासादानां तलविधानीति यावत्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा	अङ्काः
01	1.1 संग्रहाध्यायः 1.2 वस्तुप्रकारः 1.3 भूपरीक्षा	<ul style="list-style-type: none">● मयमतग्रन्थस्य परिचयमवाप्य व्याख्यायितुं शक्यति।● मयमतग्रन्थस्य ऐतिह्यं विज्ञाय विश्लेषणं कर्तुं शक्यति।● मयमतग्रन्थस्योद्देश्यानि आवश्यकतां महत्त्वञ्चावगम्य अध्ययने प्रवृत्तो भविष्यति।● भूमिपरीक्षण-खातकर्म-वर्णविधानञ्च क्रमिकसोपानानि ज्ञातुं शक्यति।	1	15	16
02	2.1 भूपरिग्रहः 2.2 मानोपरकरणम्	<ul style="list-style-type: none">● मयमतग्रन्थस्य प्रमुखाशिल्पिनां परिचयमवाप्य क्रमिकसोपानानि ज्ञातुं शक्यति।● मयमतग्रन्थे मापनस्यान्तर्गते कुष्कु प्रमाणारभ्य योजनपर्यन्तविषये परिचयं विज्ञाय तेषां सिद्धान्तानां अध्ययनाय प्रेरितो भविष्यति।● सामान्यमापनस्य सूक्ष्मातिसूक्ष्म ज्ञानमवाप्य तेषां वास्तुकर्मणि अनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।	1	15	16
03	3.1 दिक्परिच्छेदः	<ul style="list-style-type: none">● सकलपेचकादीनां द्वात्रिंशत्पदानां विस्तृतपरिचयं प्राप्तुं शक्नुवन्ति।● पञ्चचत्वारिंशत्तदेवानां ज्ञानं सम्प्राप्य तेषां विश्लेषणपूर्वकमध्ययने क्षमो भविष्यति।	1	15	16

	3.5 पदविन्यासः	<ul style="list-style-type: none"> एकाशीतिचतुषष्टीमर्मश्च प्रायोगिकं ज्ञानं कृत्वा तस्य प्रयोगे समर्थो भविष्यति। 			
04	4.1 बलिकर्मविधानम् 4.2 ग्रामविन्यासः	<ul style="list-style-type: none"> मयमतग्रन्थे ग्रामसंरचनायां तस्य चत्वारिंशतभेदाश्च विषये परिचयमवाप्य तेषां विशेषतां वक्तुं शक्यति। मयमतानुसारेण खेटखर्वटादि गृहनिर्माणप्रयोजनादिविषयवस्तूनि व्यक्तीकर्तुं समर्थो भविष्यति। 	1	15	16
05	5.1 नगरविधानम् 5.2 गर्भविन्यासः	<ul style="list-style-type: none"> मयमतग्रन्थे लोहताम्ब्रस्वर्णरजतश्च निर्मितधातूनां निर्माणविषये तेषां परीक्षणं कर्तुं शक्यति। मयमताग्रन्थानुसारेण नगरविधान-खेटविधान-द्रोणमुखविधान-बस्तीप्रमाणविधानाश्चाकारादिविचारान् विमर्श्य तेषां परिचयः कर्तुं शक्यति। नगरे आपणविधानस्यविषये, भवनानां दीर्घविस्तारविषये, भूखननस्य विधानम्, तलविधानश्च तेषां प्रयोगे परीक्षणे च समर्थो भविष्यति। 	1	15	16
06	6.1 अनुशिक्षण/ आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ
कक्षा- आचार्य

सत्रम्- तृतीय
ग्रन्थ नाम- आधुनिकवास्तुकला

विभाग- वास्तुशास्त्रम्
पत्रम्- तृतीय CC-11

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	आधुनिकवास्तुकला, भागः-1	<ol style="list-style-type: none">ग्रामनगरसन्दर्भे आधुनिकवास्तुकलायाः परिचयप्रदाने समर्थो भविष्यतिग्रामनगरवास्तोः ऐतिहासिकं परिचयप्रदाने दक्षो भविष्यतिवास्तुशिल्पाधारेण नगराणां सर्वेक्षणप्रदर्शने समर्थो भविष्यतिनिवासव्यवस्थायाः उद्भवविकासयोः तुलनाकरणे क्षमो भविष्यतिप्राचीनकाले भारतयूनानरोमदेशेषु आवासयोजनायाः मुख्यसिद्धान्तानां प्रतिपादने कुशलो भविष्यतिनगरयोजनायाः नवजागरणकालस्य	1	15	16

		<p>औपनिवेशिकशहरीकरणस्य च निदर्शने प्रवीणः भविष्यति</p> <p>7. नियोजितानियोजितविकासकार्येषु पर्यावरणीयप्रभावस्य प्रदर्शने समर्थो भविष्यति</p>			
2.	आधुनिकवास्तुकला, भाग:-2	<p>1. नगरीयविकासस्य मुख्यसिद्धान्तानां प्रतिपादने दक्षो भविष्यति</p> <p>2. नगरीयविकासस्य सामाजिकराजनैतिकार्थिकपक्षाः निर्धनक्षेत्रणाञ्च समस्याप्रदर्शने सक्षमो भविष्यति</p> <p>3. आवासनीतिः वित्तव्यवस्थाविकासस्य च प्रतिपादने कुशलो भविष्यति</p> <p>4. आधुनिकनगरयोजना सर्वेक्षणविधयः योजनाविश्लेषणप्रविधीनां च प्रतिपादने कुशलो भविष्यति</p> <p>5. नगरस्थलचयनयोजना नगरस्थलपरीक्षणयोजना नगरविन्यासप्रविधिः नगरविन्यासे नियामकनियन्त्रणप्रभागानां च प्रतिपादने प्रवीणः भविष्यति</p>	1	15	16

3.	आधुनिकवास्तुकला, भाग:-3	<p>1. कला वास्तुविन्यासश्च ।</p> <p>2. प्रागैतिहासिकपाषाणकालतोऽद्यावधि: वास्तो: विकासपरम्पराया: प्रतिपादने कुशलो भविष्यति</p> <p>3. सिन्धुनदतटे स्थितसभ्यतात: सम्प्रति यावद् भारतीयकलाया: विकासपरम्पराया: प्रतिपादने दक्षो भविष्यति</p> <p>4. वास्तुकलाभि: सह चेतनाचेतनयो: सम्बन्धप्रतिपादने क्षमो भविष्यति</p> <p>5. कलासंबन्धितविभिन्नविषयाणां प्रतिपादने समर्थो भविष्यति, यथा -सौन्दर्यम्, धारणा, प्रतीकवाद:, अभिव्यक्ति:, शैली, परिधानम्, औचित्यम् मूल्यञ्च।</p>	1	15	16
4.	आधुनिकवास्तुकला, भाग:-4	<p>1. वास्तुकलायै आवश्यकविषयाणां प्रकटने समर्थो भविष्यति, यथा - क्षेत्रमिति:, सरलसमीकरणम्, ज्यामितीयमानचित्रनिर्माणम् , वास्तुरेखाङ्कनञ्च ।</p> <p>2. प्रक्षेपणम्, प्रतीकम्, अभिलेखकरणम्, सम्मेलनम्, रेखाणाम्मानकीकरणम्, निर्माणप्रविधि: (निर्माणशैली), रङ्गम् (वर्ण:), प्रकाश:, छायायानुमानप्रक्रिया, बाह्यान्तरसंरचनादि</p>	1	15	16

		<p>विषयाणां प्रतिपादने दक्षो भविष्यति ।</p> <p>3. आधारभूतसंरचना, संचारसंरचना, मानकानुमातः, तालम्, आलेखाघृकनम्, चित्रलिपिः, व्यापारिकचित्राङ्कनञ्चेति विषयाणां प्रतिपादने कुशलो भविष्यति</p> <p>4. वास्तुकलाकौशलम्, वास्तुकलाप्रस्तुतिकरणतकनीकी त्रि-आयामीदृश्यानां च प्रदर्शने कुशलो भविष्यति। विभिन्नमानकैः स्थापत्यप्रतिपादनं प्रतिरूपनिर्णयञ्च, रंगविन्यासप्रदर्शनम्, जीवनरेखाचित्रणम् , कलालेखनप्रक्रिया चित्रकलायाश्च बोधेत्यादि विषयाणां प्रतिपादने दक्षो भविष्यति</p>			
--	--	--	--	--	--

5.	आधुनिकवास्तुकला, भाग:-5	<ol style="list-style-type: none"> 1. सिन्धुनदतटीयसभ्यता, गंगानदीतटीयसभ्यता आर्यवास्तुकलायाः च वैशिष्ट्यप्रदर्शने कुशलो भविष्यति 2. वैदिकावासनियोजनस्य सिद्धान्तानां प्रतिपादने समर्थो भविष्यति 3. चीन-यूरोप-पश्चिमेशिया-मिस्र-रोम-लैटिन-अमेरिकासभ्यतासु वास्तुकलायाः महत्त्वप्रतिपादने क्षमः भविष्यति 4. भारते विदेशे च हिन्दूजैनबौद्धवास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रदर्शने प्रवीणः भविष्यति 5. हिन्दूजैनबौद्धदेवालयानां वास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रतिपादने कुशलो भविष्यति 6. ईसाई-मुस्लिम-आराधनास्थलानां वास्तुकलावैशिष्ट्यप्रदर्शने दक्षः भविष्यति 7. स्वातन्त्रोपरान्तं भारतीयवास्तुकलायाः स्वरूपप्रदर्शने कुशलो भविष्यति 	1		
6.	5.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- चतुर्थ , सी.सी.-12

ग्रन्थ नाम- सूर्यसिद्धान्तः (त्रिप्रश्नाधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम्)

भागः (इकाई)	पाठ्यांशः	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	पूर्णाङ्काः 100	होरा	श्रेयः (क्रेडिट) 06
1.	सूर्यसिद्धान्तः त्रिप्रश्नाधिकारः	<ul style="list-style-type: none">दिक्साधनविधिं ज्ञात्वा तस्य प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति।शङ्कु-छाया-छायाकर्णानयनं विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।अयनांशसाधनं विज्ञाय प्रयोगं कर्तुं शक्यति।विभिन्नप्रकारेण पलभा-अक्षांश-लम्बांशादीनामानयने क्षमो भविष्यति।मध्याह्नछायया रविज्ञानविधिं ज्ञात्वा तस्यानुप्रयोगे दक्षो भविष्यति।मध्यनतांश-अग्रा-कर्णवृत्तियाग्रा-छाया-कोणशङ्कु-दृग्ज्या-छायाकर्ण-उन्नतकाल-छायाभ्रमणादिपदार्थानां ज्ञानं विधाय तेषां प्रायोगिकं कर्तुं शक्यति।राशुदय-लग्न-दशमलग्नादिकं ज्ञात्वा तेषां साधने क्षमो भविष्यति।	16	15	01
2.	सूर्यसिद्धान्तः चन्द्रसूर्यग्रहण- छेद्यकाधिकाराः	<ul style="list-style-type: none">चन्द्रग्रहणसाधने उपयोगिरविचन्द्रविम्बयोः प्रमाणम्, भूभाविम्बसाधनम्, ग्रहणकालः, तात्कालिकरविचन्द्रयोः साधनम्, छाद्य-छादकयोर्निर्णयश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषां साधने क्षमो भविष्यति।चन्द्रग्रहणसाधने ग्रासमानानयनम्, स्थिति-विमर्दाधरोरानयनम्, स्पर्शमोक्षयोः साधनम्, सम्मीलनोन्मीलनयोः साधनम्, इष्टग्रासानयनम्, वलनसाधनञ्चेति विषयान् ज्ञात्वा तेषामानयने दक्षो भविष्यति।सूर्यग्रहणसाधने लम्बन-नति-अग्रा-नतांशज्या- दृक्क्षेप-दृग्गतिप्रभृतिविषयान् विज्ञाय तेषां साधने निपुणो भविष्यति।	16	15	01

		<ul style="list-style-type: none"> ● छेद्यकाधिकारं पठित्वा छेद्यकस्य प्रयोजनं विज्ञाय विभिन्नपरिलेखनिर्माणे समर्थो भविष्यति। 			
3.	सूर्यसिद्धान्तः ग्रहयुति-नक्षत्रग्रहयुति- उदयास्ताधिकाराः	<ul style="list-style-type: none"> ● ग्रहयुत्यधिकारं पठित्वा ग्रहयुतिभेदान्, युतेर्गतैष्यत्वं युतिकालं, दृक्कर्मसाधनम्, ग्रहाणां कलाविम्बमानानि, युतिदर्शनप्रकारः, युतिकाले ग्रहयोर्दर्शनम्, युद्धसमागमादिलक्षणम्, पराजितग्रहलक्षणम्, जयीग्रहलक्षणञ्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● नक्षत्रग्रहयुत्यधिकारं सम्पठ्य नक्षत्राणां ध्रुवानयनम्, नक्षत्राणां भोगकलाः विक्षेपाः, अगस्त्यादीनां ध्रुवा विक्षेपाः, रोहिणीशकटभेदः, ग्रहनक्षत्रयोर्युतिसाधनम्, नक्षत्राणां योगतारानिर्णयश्चेति विषयान् अवबुद्ध्य तेषामाकाशदर्शने प्रयोगं कर्तुं शक्यति। ● उदयास्ताधिकारं पठित्वा उदयास्तयोर्वैशिष्ट्यम्, उदयास्तयोर्दिग्ज्ञानम्, कालांशानयनम्, ग्रहोदयास्तयोर्गतगम्यदिनादयः, नक्षत्राणां कालांशाः, सदोदितनक्षत्राणि चेति विषयान् वक्तुं शक्यति। 	16	15	01
4.	सूर्यसिद्धान्तः शृङ्गोन्नति-पाताधिकारौ भूगोल(पूर्वार्ध)-अध्यायश्च)	<ul style="list-style-type: none"> ● शृङ्गोन्नत्यधिकारं पठित्वा चन्द्रस्य दृश्यादृश्यत्वम्, सूर्यास्तानन्तरं चन्द्रास्तकालज्ञानं चन्द्रोदयज्ञानञ्च, शृङ्गोन्नतिसाधने भुजकोटिकर्णानामानयनम्, शुक्लाङ्गुलसाधनम्, शृङ्गोन्नतिपरिलेखः, चन्द्रविम्बेसितानयनञ्चेति विषयान् साधयितुं शक्यति। ● पाताधिकारमवबुद्ध्य वैधृत्यतिपातयोर्लक्षणम्, पातस्वरूपम्, पातसाधनार्थमुपकरणम्, पातस्य गतैष्यत्वसाधनम्, गतगम्यकालज्ञानम्, योगान्तर्गतं पातज्ञानम्, गण्डान्तलक्षणञ्चेति विषयान् स्पष्टरूपेण कथयितुं शक्यति। ● भूगोलाध्यायस्य पूर्वार्धं पठित्वा सृष्टिक्रमनिरूपणम्, ब्रह्मरचितपदार्थानामवस्थानम्, ब्रह्माण्डाभ्यन्तरे सर्वेषामवस्थानम्, भुवः स्थितिः, पातालभूमयः, मेरोः स्थितिः, देवदानवयोः स्थितिः, पृथिव्यां समुद्रस्थितिः, विषुवत्प्रदेशे स्थिताः चतस्रो नगर्यः, ध्रुवस्य स्थितिः इत्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति। 	16	15	01
5.	सूर्यसिद्धान्तः भूगोल (उत्तरार्ध)-	<ul style="list-style-type: none"> ● भूगोलाध्यायस्य उत्तरार्धं पठित्वा मेरौ रवेर्दर्शनम्, रविकिरणानां तीव्रत्वे मृदुत्वे च हेतुः, देवासुराणामहोरात्रव्यवस्था, देवासुराणां दिनार्धं रात्र्यर्धञ्च, भूमेरुपरि ऊर्ध्वार्धः क्रमेण स्थितिर्वर्णनम्, भूमौ मानवस्थितिर्वर्णनम्, भूमेः समत्वदर्शने कारणम्, भूगोलभ्रमणव्यवस्था, दिनमानव्यवस्था, षष्टिघट्यत्मकदिनमानस्थलानि, 	16	15	01

	<p>ज्योतिषोपनिषद्- मानाध्यायाः</p>	<p>षष्टिघट्यत्मकदिनरात्रिव्यवस्था, द्विमासात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, मासचतुष्टयस्यात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, षण्मासात्मकदिनरात्रिव्यवस्था, सूर्यस्य स्थितिवशाच्छायानिरूपणम्, निरक्षदेशीयनगरेषु सूर्योदयास्तकालनिर्णयः, ध्रुवनक्षत्रचक्रयोरन्तरम्, भचक्रभ्रमणम्, देवासुरपितृणां सूर्यदर्शनकालः, ग्रहगतौ न्यूनाधिकत्वे कारणम्, दिवसाब्दादीनां पतयः, भकक्षामानम्, खकक्षामानम्, ग्रहाणां दिनगतियोजनानि, ग्रहकक्षायोजनानि, खकक्षायोजनमानम् इत्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति।</p> <p>●ज्योतिषोपनिषदध्यायम् अवगत्य गोलरचनाप्रकारः, भूगोलरचनाप्रकारः, अहोरात्रवृत्त-नक्षत्राहोरात्रवृत्त-क्रान्तिवृत्त-ग्रहविमण्डल-उदयादिलग्न-अन्त्या-चरज्या-क्षितिजादीनां परिभाषाः, भूगोलयोः भ्रमणविधानं, स्वयंवहयन्त्रं, कालमापकानि यन्त्राणि, कपालाख्यं जलयन्त्रं, नराख्यं शङ्कुयन्त्रञ्चेति विषयाणां प्रयोगं कर्तुं शक्यति।</p> <p>●मानाध्यायं पठित्वा नवविधकालमानानां व्यावहारिकमानानां परिचयः, सौरमानानां व्यवहारे प्रयोगः, षडशीतिमुखसंक्रान्ति-विचारः, विषुवायनसंज्ञा, अयन-ऋतु-मासादीनां साधनम्, संक्रान्तेः पुण्यकालः, चान्द्रमानं तिथिमानञ्च, चान्द्रमानस्योपयोगः, पितृमानम्, नाक्षत्रमानम्, गुरुवर्षाणां माससंज्ञा, सावनमानं, दिव्यमानं, प्राजापत्यं ब्राह्ममानञ्च, ग्रन्थस्य माहात्म्यादिविषयान् वक्तुं शक्यति।</p>			
6.	<p>आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	20	15	01

संकायः – वेदवेदांग पीठ

विभागः - वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्यः

सत्रम्- तृतीयम्

पत्रम्- पंचमपत्रम्

ग्रन्थनाम- अपराजितपृच्छा

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	अपराजितपृच्छा (1-6 सूत्राणि)	● छात्रः, गन्धमादन-सूत्रलक्षण-ब्रह्माण्डोत्पत्ति-पातालद्वीपार्णव-सप्तोर्ध्वलोक-अष्टशक्त्युद्भवाद्यादि विषयान् वक्तुं शक्यति ।	1	15	15
02	अपराजितपृच्छा (07-12 सूत्राणि)	● छात्रः, सृष्टिसंसारवतारण-सप्तपातालराज्योद्भव-भूराज्यनिवेशन-संसारभूतग्रामोत्पत्तिपञ्चतत्त्वनिर्णय-पञ्चतत्त्वगुणनिर्णय-गर्भविज्ञानोद्भवादिनां विषयेषु निपुणो भविष्यति ।	1	15	15
03	अपराजितपृच्छा (13-20 सूत्राणि)	● छात्रः, कर्मज्ञानोद्भव-शिवशक्तिब्रह्मज्ञान-गीतासद्भावोऽपरेऽपराजितबोधन-सत्वरजस्तम-ग्रहादिध्रुवमण्डल-ग्रहगतिमानमुहूर्तादिप्रमाण-तिथिमासर्तुकालसंवत्सर-कल्पान्तादि विषयान् विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	15
04	अपराजितपृच्छा (40-45 सूत्राणि)	● वनयात्राशिलापरीक्षा-हस्तकम्बीप्रमाण-गणितशब्दनिघण्टु-ज्योतिषपञ्चाङ्गवासाना-अवकहोडाचक्रज्योतिष-अवकहोडाचक्रज्योतिषं ज्योतिषफलञ्चादि विषयेषु निपुणो भविष्यति ।	1	15	15

05	अपराजितपृच्छा (46-50 सूत्राणि)	<ul style="list-style-type: none"> ज्योतिषलक्षणात्मक-गणितक्षेत्रनिर्णय-भूपरीक्षाग्रहपूजा-सूत्रधारपरीक्षा-सूत्रधारलक्षणादि विषयेषु विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति । 	1	15	20
06	अनुशिक्षणम् / आन्तरिक मूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- प्रथम सी.सी.-13

ग्रन्थ नाम- विश्वकर्मवास्तुशास्त्रम् (अन्तर्भवनलक्षणनिरूपणतःविद्याशालालक्षणं यावत्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	1.1 अन्तर्भवनलक्षणानि 1.2 भोजनशालालक्षणानि 1.3 शय्यागृहलक्षणानि 1.4 वसन्तगृहलक्षणानि	<ul style="list-style-type: none"> अन्तर्भवननिर्माणस्य वास्तुसिद्धान्तानां परिचयो भविष्यति। भोजनशालानिर्माणस्य वास्तुसम्मतसिद्धान्तानामवबोधो भविष्यति । शय्यागृहनिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीय सिद्धान्तानां ज्ञानं भविष्यति । 	1	15	16

		<ul style="list-style-type: none"> ● वसन्तगृहनिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तान् ज्ञास्यति। 			
02	<p>2.1 सकलविधद्वारलक्षणानि</p> <p>2.2 तोरणलक्षणानि</p> <p>2.3 अधिष्ठानलक्षणानि</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● द्वारनिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तानां परिचयो भविष्यति। ● तोरणनिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तान् ज्ञास्यति। ● अधिष्ठाननिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीय-सिद्धान्तानामवबोधो भविष्यति। 	1	15	16
03	<p>3.1 समग्रगोपुरलक्षणानि</p> <p>3.2 त्रिभौमगोपुरलक्षणानि</p> <p>3.3 पञ्चभौमगोपुरलक्षणानि</p> <p>3.4 सप्तभौमनवभौमगोपुरलक्षणानि</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● गोपुरनिर्माणस्य त्रिभौम-पञ्चभौम-सप्तभौम-नवभौमगोपुरनिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तानामवबोधो भविष्यति। 	1	15	16
04	<p>4.1 वापीलक्षणानि</p> <p>4.2 तटाकलक्षणानि</p> <p>4.3 मण्डपविधानम्</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● वापी-तटाक-मण्डपादीनां निर्माणस्य वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तानामवबोधो भविष्यति। 	1	15	16
05	<p>5.1 मृगशालालक्षणानि</p> <p>5.2 वाजिशालालक्षणानि</p> <p>5.3 हस्तिशालालक्षणानि</p> <p>5.4 विद्याशालालक्षणानि</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● मृगशाला-वाजिशाला-हस्तिशाला-विद्याशालानिर्माणस्य वास्तुशास्त्रीयसिद्धान्तानामवबोधो भविष्यति। 	1	15	16
06	6.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- चतुर्थ

पत्रम्-द्वितीयम् सीसी-14

ग्रन्थ नाम- मयमतम् (भूमे: गर्भविन्यासश्यावशकतायां चतुर्भूम्यादिबहुभूमिविधानं यावत्)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा	अङ्काः
01	1.1 गर्भविन्यासविचारः 1.3 उपपीठविधानम् 1.5 अधिष्ठानविधानम्	<ul style="list-style-type: none">मयमतग्रन्थे भूमे: गर्भविन्यासस्य विषये, शिलन्यासविधिं, उपपीठविधानस्य च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।सर्वतोभद्रलक्षणस्य, अधिष्ठानविधानश्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति। विषये प्रयोगे च क्षमो भविष्यति।	1	15	16
02	2.1 पादप्रमाण- द्रव्यपरिग्रहविधानम् 2.4 प्रस्तरवर्णनम्	<ul style="list-style-type: none">स्तम्भानांभेदाः, स्तम्भदण्डलक्षणम्, काष्ठानयन, इष्टिकानिर्माण तेषां विषये प्रयोगे च क्षमो भविष्यति।प्रमालिका-दण्डिका-वल्लय-गोपान-कायपाद-वाजनश्च अवगत्य तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति।तुलाबन्ध-प्रस्तरप्रमाण-लेप-द्वार-वेदि-भित्तश्चविविधपक्षाणामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।	1	15	16
03	3.1 सन्धिकर्मविधानम्	<ul style="list-style-type: none">सन्धिकर्मविधा-सन्धिभेद-वर्धमानसन्धि-सन्धिनियमाश्च विषये अवगत्य तेषां साधने प्रयोगे च क्षमो भविष्यति।सर्वतोभद्र-नन्द्यावर्त-शयित-सन्धिदोषश्च विविधपक्षाणामनुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।भवनानां शीर्षभागं, अङ्गानामलंकरणम्, आच्छादनविधिं, लूपाप्रमाश्च तस्य	1	15	16

	3.4 प्रासादोर्ध्ववर्गाः	भेदश्च विषये तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति।			
04	4.1 मयमते एकभूमिविधानम् 4.4 द्विभूमिविधानम्	<ul style="list-style-type: none"> ● मयमतग्रन्थानुसारेण एकभूमिचयनार्थं तस्य व्यक्तीकर्तुं समर्थो भविष्यति। ● गृहप्रमाण-नालप्रमाण-विमानतल-मन्दिरभेदाश्च विज्ञाय तेषां प्रति रुचिः भविष्यति। ● वास्तुहेतवे द्विभूमिविधान-द्वितलविधान-विपुलसुन्दरविधान-कैलासभवनविधानञ्च तस्य प्रखण्डभेदाश्च विचार्य तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 	1	15	16
05	5.1 त्रिभूमिविधानम् 5.5 चतुर्भूमिदेवालयः	<ul style="list-style-type: none"> ● त्रिभूमिविधान-स्वस्ति -विमलाकृति-हस्तिपृष्ठ-मुखण्डपश्च विचार्य तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। ● चतुर्तल-पञ्चतल-षडतल-द्वादशतल-खण्डहर्म्य-कूटकोष्ठादिभिश्च विज्ञाय शास्त्राध्ययनं प्रति रुचिः भविष्यति। ● भद्रकोष्ठ-वृत्तकूट-सुमङ्गल-गान्धार-श्रीभोगविधानञ्च विज्ञाय तेषामनुप्रयोगे क्षमो भविष्यति। 	1	15	16
05	5.1 अनुशिक्षण/ आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति। ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	Non Credit	15	20

संकाय- वेदवेदांग पीठ

विभाग- वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्य

सत्रम्- चतुर्थ

पत्रम्- तृतीय सीसी- 15

ग्रन्थ नाम- स्वशास्त्रीयेतिहासः (भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
1.	भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः, भागः-1	<ul style="list-style-type: none">• भारतीयवास्तुशास्त्रस्य प्राग्वैदिकस्वरूपप्रतिपादने समर्थो भविष्यति• वैदिकवाङ्मये वास्तुशास्त्रस्य वैशिष्ट्यप्रतिपादने दक्षो भविष्यति• सिन्धुघाटीसभ्यता (हडप्पासभ्यता)कालीनस्थापत्यस्य स्वरूपप्रतिपादने कुशलो भविष्यति• पुराणेषु वास्तुशास्त्रस्य स्वरूपप्रतिपादने प्रवीणः भविष्यति• रामायणे वास्तुशास्त्रस्य स्वरूपप्रतिपादने दक्षः भविष्यति• महाभारते वास्तुशास्त्रस्य स्वरूपप्रतिपादने दक्षः भविष्यति	1	15	16
2.	भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः, भागः-2	<ul style="list-style-type: none">• संस्कृतवाङ्मये वास्तुशास्त्रस्य स्वरूपप्रतिपादने क्षमः भविष्यति• बौद्धसाहित्ये वास्तुतत्त्वानां	1	15	16

		<p>स्वरूपप्रतिपादने प्रवीणः भविष्यति</p> <ul style="list-style-type: none"> • जैनसाहित्ये वास्तुतत्त्वानां स्वरूपप्रतिपादने कुशलः भविष्यति 			
3.	भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः, भागः-3	<ul style="list-style-type: none"> • प्राचीनभारतीयशासकानां वास्तुकलायाः (मौर्यकालतः वर्धनसाम्राज्यपर्यन्तम्) वैशिष्ट्यप्रतिपादने क्षमः भविष्यति • राजपूतकालीनवास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रतिपादने दक्षो भविष्यति • मुस्लिमकालीनवास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रतिपादने कुशलो भविष्यति • मुगलकालीनवास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रतिपादने प्रवीणः भविष्यति • ब्रिटिशकालीनवास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रतिपादने समर्थः भविष्यति • स्वातन्त्र्योत्तरवास्तुकलायाः वैशिष्ट्यप्रतिपादने दक्षो भविष्यति 	1	15	16
4.	भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः, भागः-4	<ul style="list-style-type: none"> • वास्तुशास्त्रस्य प्रमुखग्रन्थानां परिचयप्रदाने समर्थो भविष्यति, यथा - विश्वकर्मवास्तुशास्त्रम्, मयमतम्, समरांगणसूत्रधारः, अपराजितपृच्छा, जयपृच्छा, रूपमण्डनम्, 	1	15	16

		<p>राजबल्लभवास्तुशास्त्रम्, प्रासादमण्डनम्, काश्यपशिल्पम्, विश्वकर्मप्रकाशः, मानसारः, मनुष्यालयचन्द्रिका आदयः</p>			
5.	भारतीयवास्तुशास्त्रस्येतिहासः, भागः-5	<ul style="list-style-type: none"> ● वैदिकवास्तुविद्देवानां परिचयप्रदाने क्षमो भविष्यति ● पौराणिकवास्तुविद्देवानां परिचयप्रदाने क्षमो भविष्यति ● वास्तुशास्त्रस्य अष्टादशप्रवर्तकाचार्याणां परिचयप्रदाने क्षमो भविष्यति ● वास्तुशास्त्रस्य प्रमुखाचार्याणां परिचयप्रदाने समर्थो भविष्यति, यथा - नारदः, विश्वकर्मा, मयः, वराहमिहिरः, मानसारः, रामदैवज्ञः, टोडरमल्लः, भोजराजः, सूत्रधारमण्डनः, जीवनाथः। 	1	15	16
	5.1 अनुशिक्षण/आन्तरिकमूल्यांकनम्	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति। 	1	15	20

संकायः – वेदवेदांग पीठ

कक्षा- आचार्यः

ग्रन्थनाम- प्रायोगिकम्

सत्रम्- चतुर्थम्

विभागः - वास्तुशास्त्रम्

पत्रम्- चतुर्थपत्रम्, सी.सी.16

भागः (इकाई)	पाठ्यांशः		पूर्णाङ्काः 100	होरा	श्रेयः (क्रेडिट) 06
1	प्रायोगिकम् – दिक्साधनं, अक्षांशाः, देशान्तराणि, मानकरेखा, देशानुरूपं समयनिर्धारणं, भूमिशोधनं, पिण्डानयनं, आयादिसाधनं, क्षेत्राकाराः, मानचित्राणि च	<ul style="list-style-type: none">● दिक्साधनं ज्ञात्वा तस्य प्रायोगिकं वास्तुकर्मणि च प्रयोगं कर्तुं शक्यति।● अक्षांशासाधनविधिं विज्ञाय देशविशेषस्य अक्षांशनिर्धारणे क्षमो भविष्यति ।● देशान्तरानयनमवगत्य प्रायोगिकमध्ययनं वक्तुं च शक्यति।● मानकरेखाविषये अवगत्य विभिन्नदेशानां मानकरेखां ज्ञास्यति तस्य उपयोगितां च वक्तुं शक्यति।● देशानुरूपं समयनिर्धारणविधिं ज्ञात्वा देशविशेषस्य समयनिर्धारणे क्षमो भविष्यति ।● भूमिशोधनस्य विभिन्नप्रकारं विज्ञाय तस्यानुप्रयोगे समर्थो भविष्यति।● पिण्डानयनविधिं पठित्वा वास्तुक्षेत्रस्य क्षेत्रफलसाधने निपुणो भविष्यति।● आयादिसाधनं ज्ञात्वा वास्तुक्षेत्रनिर्धारणे प्रयोगं कर्तुं शक्यति।● क्षेत्राकारान् विज्ञाय तस्य वास्तुक्षेत्रे प्रयोगं कर्तुं शक्यति।● मानचित्राणामानयनविधिं ज्ञात्वा वास्तुक्षेत्रनिर्धारणे समर्थो भविष्यति।	80	75	05
2	आन्तरिक- मूल्याङ्कनम्	<ul style="list-style-type: none">● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो भविष्यति।● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति।	20	15	01

संकायः – वेदवेदांग पीठ

विभागः - वास्तुशास्त्रम्

कक्षा- आचार्यः

सत्रम्- चतुर्थम्

पत्रम्- पंचमपत्रम्

ग्रन्थनाम- अपराजितपृच्छा (51-80 सूत्राणि)

इकाई	पाठ्यांशः (विषयवस्तु)	अधिगमपरिणामाः (Learning Outcome)	क्रेडिट	होरा (Hours)	अङ्काः
01	अपराजितपृच्छा (51-56 सूत्राणि)	● छात्रः, भूपरीक्षाग्रहकीलकारोपण-कूर्मप्रमाणपदप्रतिष्ठा- देवासुरसंग्रामादिवास्तुब्रह्म-वास्तुत्पत्ति-वास्तुत्पत्त्यधिकारे देवतान्यास- वास्तुदेवतानिघण्टुर्नामादि विषयान् वक्तुं शक्यति ।	1	15	15
02	अपराजितपृच्छा (57-62 सूत्राणि)	● छात्रः, वास्तुक्षेत्रात्मक-वास्तुपददेवताभिधाननिर्णय-वास्तुमर्मोपमर्मनिर्णय- दिक्पालादिवास्तुदेवपूजाबलिकर्मयुक्ति-आचार्यसूत्रधारपूजानिर्णय- वास्तुपरिभ्रमणादिगुणदोषनिर्णयादि विषयेषु निपुणो भविष्यति ।	1	15	15
03	अपराजितपृच्छा (63-68 सूत्राणि)	● छात्रः, गृहारम्भप्रतिष्ठादिनमासनिर्णय-आयाधिकार-नक्षत्रराशिचन्द्रमैत्र्यनुक्रम- व्ययांशकताराग्रहजीवमृत्युसर्वबल-शास्त्रच्छन्दनिर्णय- गृहप्रासादसम्भूतच्छन्दभेदादि विषयान् विश्लेषणं कर्तुं समर्थो भविष्यति ।	1	15	15
04	अपराजितपृच्छा (69-74 सूत्राणि)	● गृहोत्पत्तिहर्म्यादिराजप्रासादनिर्णय-भूधरादिब्रह्मनगर-हेमकूटाख्यनगरप्रमाण- महाराजाधिराजपुरनिवेश-पुरलक्षण-वापीकूपतडागनिर्णयादि विषयेषु निपुणो भविष्यति ।	1	15	15
05	अपराजितपृच्छा (75-80 सूत्राणि)	● शस्यावतार-महाराजनिवेश-सभाष्टकवेदीनिर्णय-महाराजाधिकाराज- गजशालाप्रमाणहस्तिलक्षण-अश्वलक्षणशालादि ● ज्योतिषलक्षणात्मक-गणितक्षेत्रनिर्णय-भूपरीक्षाग्रहपूजा-सूत्रधारपरीक्षा- सूत्रधारलक्षणादि विषयेषु विश्लेषणं कर्तुं सक्षमो भविष्यति ।	1	15	20
	अनुशिक्षणम् / आन्तरिक मूल्यांकनम्	● अनुशिक्षणमाध्यमेन क्लिष्टविषयवस्तूनि सम्यगवगत्य तेषां विश्लेषणे क्षमो	1	15	20

06		भविष्यति ● आन्तरिकमूल्यांकनेन प्राप्तज्ञानस्य परीक्षणं भूत्वा आत्मविश्लेषणे समर्थो भविष्यति			
----	--	---	--	--	--